

PREZES
URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI
I KONSUMENTÓW
DELEGATURA W BYDGOSZCZY

ul. Długa 47, 85-034 Bydgoszcz
tel. (052) 345-56-44, Fax (052) 345-56-17
e-mail: bydgoszcz@uokik.gov.pl

Bydgoszcz, dnia 29 grudnia 2008 r.

Znak: RBG-411-12/06/PA

DECYZJA NR RBG-45/2008

I. Na podstawie art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn.: Dz. U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 ze zm.) oraz art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 ze zm.) w związku z art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.), po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego wszczętego na wniosek Joanny Przybysz-Kosiada prowadzącej działalność gospodarczą pod firmą Joanna Przybysz-Kosiada AGROEKSPERT POLSKA z siedzibą w Inowrocławiu

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

nie stwierdza się stosowania praktyki ograniczającej konkurencję, o której mowa w art. 8 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej przez Krajową Stację Chemiczno-Rolniczą z siedzibą w Warszawie na krajowym rynku analiz chemicznych gleby pod uprawę roślin rolniczych oraz sadowniczych poprzez narzucanie rażąco niskich cen za dokonanie analizy gleby.

II. Na podstawie art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn.: Dz. U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 ze zm.) oraz art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 ze zm.) w związku z art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.), po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego wszczętego na wniosek Joanny Przybysz-Kosiada prowadzącej działalność gospodarczą pod firmą Joanna Przybysz-Kosiada AGROEKSPERT POLSKA z siedzibą w Inowrocławiu

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

nie stwierdza się stosowania praktyki ograniczającej konkurencję, o której mowa w art. 8 ust. 1 i ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej przez Krajową Stację Chemiczno-Rolniczą

z siedzibą w Warszawie na krajowym rynku analiz chemicznych gleby pod uprawę roślin rolniczych oraz sadowniczych poprzez różnicowanie cen za dokonanie analizy gleby w zależności od rodzaju klienta.

III. Na podstawie art. 9 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 ze zm.) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 ze zm.) w związku z art. 131 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331 ze zm.), po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego wszczętego na wniosek Joanny Przybysz-Kosiada prowadzącej działalność gospodarczą pod firmą Joanna Przybysz-Kosiada AGROEKSPERT POLSKA z siedzibą w Inowrocławiu

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

uznaje się za praktykę ograniczającą konkurencję i naruszającą zakaz, o którym mowa w art. 8 ust. 1 i ust. 2 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, nadużywanie pozycji dominującej przez Krajową Stację Chemiczno-Rolniczą z siedzibą w Warszawie na krajowym rynku analiz chemicznych gleby pod uprawę roślin rolniczych oraz sadowniczych poprzez uzależnianie zaopiniowania planu nawozowego od wykonania analizy gleby w okręgowej stacji chemiczno-rolniczej lub akredytowanym laboratorium **i nakazuje się jej zaniechanie.**

IV. Na podstawie art. 101 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 ze zm.) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 ze zm.) w związku z art. 131 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331 ze zm.), po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego wszczętego na wniosek Joanny Przybysz-Kosiada prowadzącej działalność gospodarczą pod firmą Joanna Przybysz-Kosiada AGROEKSPERT POLSKA z siedzibą w Inowrocławiu, w związku ze stosowaniem praktyki ograniczającej konkurencję określonej w pkt III niniejszej decyzji

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

nakłada się na Krajową Stację Chemiczno-Rolniczą z siedzibą w Warszawie **karę pieniężną** w wysokości **15.886 zł** (słownie: **piętnaście tysięcy osiemset osiemdziesiąt sześć złotych**), płatną do budżetu Państwa.

UZASADNIENIE

Joanna Przybysz-Kosiada prowadząca działalność gospodarczą pod firmą Joanna Przybysz-Kosiada AGROEKSPERT POLSKA z siedzibą w Inowrocławiu (dalej również: AGROEKSPERT POLSKA, wnioskodawca) wystąpiła do Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Bydgoszczy z wnioskiem o wszczęcie postępowania antymonopolowego przeciwko okręgowym stacjom chemiczno - rolniczym, zarzucając im nadużywanie pozycji dominującej na rynku poprzez:

1. narzucanie rażąco niskich cen za wykonanie analizy gleby, co - w ocenie wnioskodawcy - może stanowić naruszenie art. 8 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów;
2. różnicowanie cen za wykonanie analizy gleby w zależności od rodzaju klienta, co - w ocenie wnioskodawcy - może stanowić naruszenie art. 8 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów;
3. uzależnianie zaopiniowania planu nawozowego od wykonania analizy gleby w okręgowej stacji chemiczno-rolniczej lub akredytowanym laboratorium, co - w ocenie wnioskodawcy - może stanowić naruszenie art. 8 ust. 1 i 2 pkt 4 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

Mając na uwadze niniejszy wniosek, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: Prezes UOKiK lub organ antymonopolowy) wszczął w dniu 20 lutego 2006 r. postępowanie wyjaśniające mające na celu wstępne ustalenie, czy nastąpiło naruszenie przepisów ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów uzasadniające wszczęcie postępowania antymonopolowego, w tym czy sprawa ma charakter antymonopolowy.

W odpowiedzi na ww. wniosek okręgowe stacje chemiczno-rolnicze zajęły jednolite stanowisko, w którym nie zgodziły się z zarzutami AGROEKSPERT POLSKA. W szczególności podniosły, że nie mają statusu przedsiębiorcy - są natomiast państwowymi jednostkami budżetowymi podlegającymi Krajowej Stacji Chemiczno Rolniczej w Warszawie (dalej również: KSChR, Stacja), która pełni rolę jednostki nadzorującej i koordynującej ich pracę.

Pismem z dnia 8 maja 2006r. wnioskodawca sprecyzował wniosek o wszczęcie postępowania antymonopolowego w ten sposób, iż wniósł o wszczęcie tego postępowania przeciwko Krajowej Stacji Chemiczno - Rolniczej w Warszawie, której podlegają okręgowe stacje chemiczno - rolnicze.

W związku z powyższym, Prezes UOKiK wszczął na wniosek Joanny Przybysz-Kosiada prowadzącej działalność gospodarczą pod firmą Joanna Przybysz-Kosiada AGROEKSPERT POLSKA z siedzibą w Inowrocławiu postępowanie antymonopolowe, w związku z podejrzeniem nadużywania przez Krajową Stację Chemiczno-Rolniczą z siedzibą w Warszawie pozycji dominującej na rynku analiz chemicznych gleby pod uprawę roślin rolniczych oraz sadowniczych poprzez:

1. narzucanie rażąco niskich cen za dokonanie analizy gleby, co może stanowić naruszenie art. 8 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów;
2. różnicowanie cen za dokonanie analizy gleby w zależności od rodzaju klienta, co może stanowić naruszenie art. 8 ust. 1 i 2 pkt 3 przywołanej wyżej ustawy;
3. uzależnianie zaopiniowania planu nawozowego od wykonania analizy gleby w okręgowej stacji chemiczno-rolniczej lub akredytowanym laboratorium, co może stanowić naruszenie art. 8 ust. 1 i 2 pkt 4 przywołanej wyżej ustawy.

Postanowieniem z dnia 13 listopada 2006 r. Prezes UOKiK włączył do akt postępowania antymonopolowego o sygn. RBG-411-12/06/PA informacje i dokumenty uzyskane w toku postępowania wyjaśniającego o sygn. RBG-400-14/05/DK.

W toku postępowania antymonopolowego Prezes UOKiK przeprowadził przekrojowe badania mające na celu ustalenie struktury, stopnia koncentracji i specyfiki funkcjonowania rynku właściwego w sprawie. Od strony podażowej w badaniach ankietowych uczestniczyli

przedsiębiorcy posiadający możliwość wykonywania analiz chemicznych gleb. Od strony popytowej badaniu poddano wytypowanych odbiorców ww. usług pod kątem charakterystyki zleczanych analiz gleby, w tym ceny, zakresu, częstotliwości oraz celu, dla którego wykonano badania gleby. Rezultatem tych badań są dane oraz materiały charakteryzujące rynek analiz chemicznych gleby pod uprawę roślin rolniczych oraz sadowniczych oraz jego uczestników (dostawców przedmiotowych usług i ich odbiorców).

Kontynuując postępowanie antymonopolowe, Prezes UOKiK uzupełnił materiał dowodowy zgromadzony w aktach sprawy o cenniki i wewnętrzne instrukcje, którymi posługuje się KSChR działając w zakresie objętym przedmiotem postępowania, jak również pozyskał informacje o rzeczywiście stosowanych cenach (faktury VAT wystawione na odbiorców usług).

Ponadto organ antymonopolowy na rozprawie administracyjnej przeprowadził dowód ze świadka na okoliczność, czy Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Koszalinie odmówiła zaopiniowania planu nawozowego z powodu wykonania badań gleby przez inne laboratorium niż podlegające KSChR.

Stanowisko stron:

A) Wnioskodawca

AGROEKSPERT POLSKA pismem z dnia 6 kwietnia 2006 r. podniósł, że Krajowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Warszawie jest jednostką budżetową Skarbu Państwa posiadającą zdolność prawną, ponieważ we własnym imieniu zawiera z rolnikami umowy i wykonuje odpłatnie na rzecz rolników usługi, za które ustala samodzielnie ceny. KSChR wraz z 17 podległymi jej okręgowymi stacjami chemiczno-rolniczymi zajmuje się agrochemiczną obsługą rolnictwa, a obszar jej działania obejmuje swoim zasięgiem obszar całego kraju.

Wskazując rynek właściwy w sprawie, w piśmie z dnia 25 września 2006 r. wnioskodawca stwierdził, że prawidłowo zdefiniowanym rynkiem jest rynek analiz gleby dla potrzeb rolnictwa, ogrodnictwa i sadownictwa. Zgodnie z argumentacją AGROEKSPERT POLSKA, rynek właściwy w sprawie nie obejmuje badania gleb dla potrzeb ochrony środowiska, gdyż analizy tego typu sporządzane są w oparciu o inne metody badawcze. Ponadto analizy środowiskowe nie odpowiadają potrzebom rolników zlecających analizy gleby przede wszystkim w celu opracowania planów nawozowych, do których wykonania analizy środowiskowe są nieprzydatne. W dalszej części pisma wnioskodawca wskazał, że Krajowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Warszawie posiada pozycję dominującą na krajowym rynku analiz gleb dla potrzeb rolnictwa. Również w samym wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie praktyk ograniczających konkurencję z dnia 5 grudnia 2005 r. AGROEKSPERT POLSKA określił wykonywaną przez niego analizę gleby dla potrzeb rolnictwa jako działalność konkurencyjną w stosunku do Krajowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Warszawie. Pismem z dnia 8 maja 2007 r. Wnioskodawca sprecyzował wniosek o wszczęcie postępowania antymonopolowego w ten sposób, że wniósł o określenie rynku właściwego w sprawie jako rynku analiz chemicznych gleby pod uprawę roślin rolniczych.

Zdaniem wnioskodawcy, na tak zakreślonym rynku KSChR posiada pozycję dominującą, której nadużywa poprzez stosowanie rażąco niskich cen, różnicowanie cen w zależności od rodzaju klienta oraz wymaganie od klientów, chcących zaopiniować plan nawozowy wykonania analizy gleby w Stacji lub akredytowanym laboratorium (pismo z dnia 24 stycznia 2006 r.). Na poparcie ww. twierdzeń, AGROEKSPERT POLSKA pismem z dnia 14 grudnia 2006 r. podniósł, że w cenniku Krajowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Warszawie istnieją rozbieżności pomiędzy ceną na badanie odczynu i zasobności gleb

w makroelementy (pH, fosforu, potasu, magnezu) wynoszącą 7,50 zł, a sumą cen elementów składowych tego badania o łącznej wysokości 23 zł.¹ Zdaniem wnioskodawcy, podobne rozbieżności istniały w przypadku badania gleb pod kątem nawożenia mikroelementami – cena wynosiła 20 zł., pomimo że suma składowych cen badania wraz z konieczną w takim wypadku ekstrakcją stanowi 46,40 zł. W opinii wnioskodawcy, również sposób obliczania ceny budzi poważne wątpliwości, gdyż KSChR nie uwzględnia kosztów zmiennych w powiązaniu z pojedynczym badaniem. Na potwierdzenie tezy o stosowaniu przez KSChR cen rażąco niskich AGROEKSPERT POLSKA pismem doręczonym 12 maja 2008 r. przekazał opinię prof. dr hab. Marcelego Andrzejewskiego. Z przedstawionej opinii wynikają m.in. następujące wnioski:

- a) sposób obliczania przez Stację kosztów analiz jest błędny,
- b) koszt analizy makroskładników metodą rolniczą P, K, Mg, pH wynosi 22,52 zł,
- c) rozbieżności pomiędzy sumą pojedynczych oznaczeń P, K, Mg, pH (wraz z towarzyszącymi czynnościami) a ceną makroskładników P, K, Mg, pH na potrzeby doradztwa rolniczego nie są uzasadnione.

W toku postępowania antymonopolowego wnioskodawca wniósł o powołanie biegłego na okoliczność zbadania zarzutu dotyczącego stosowania rażąco niskich cen na usługi badania gleby przez Stację.

Odnosnie zarzutu różnicowania cen w zależności od rodzaju klienta wnioskodawca przedłożył przykładowe faktury VAT, wskazujące na stosowanie różnych cen dla porównywalnych analiz. AGROEKSPERT POLSKA podniósł również, że brak jest uzasadnienia dla występującej różnicy cen.

Natomiast dowodząc zarzutu uzależniania zaopiniowania planu nawozowego od wykonania analizy gleby w okręgowej stacji chemiczno-rolniczej lub akredytowanym laboratorium, wnioskodawca wskazał, że wyniki badań pochodzącego z jego laboratorium – pomimo tego, że nie posiada akredytacji – wykonywane są tymi samymi metodami, co w laboratoriach podległych KSChR. Jednocześnie AGROEKSPERT POLSKA podkreślił, że tylko część (5 z 17) laboratoriów okręgowych stacji chemiczno-rolniczych posiada wdrożoną akredytację. W ocenie wnioskodawcy brak jest podstaw, aby uważać, że laboratoria te wykonują badania lepiej. Ponadto - w jego ocenie - na poprawność przeprowadzenia badania gleby (poprawne to takie, które odzwierciedla zasobność gleby badanego pola) w znacznie większym stopniu wpływa prawidłowe pobranie próbki gleby, niż samo wykonanie analizy chemicznej, tymczasem Stacja nie wymaga, aby próbki (nawet te, których wyniki służą do planów nawozowych) były pobrane przez pracowników Stacji lub akredytowane laboratorium.

B) Uczestnik

- a) status przedsiębiorcy

KSChR wskazywała, że nie jest przedsiębiorcą wykonującym działalność gospodarczą, a co za tym idzie nie mają do niej zastosowania przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Uzasadniając swoje stanowisko, KSChR podniosła, że w jej przypadku nie można mówić o działalności gospodarczej (w rozumieniu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej). Stacja argumentowała, że nie sposób uznać, iż wypełniają

¹ W dniu 14 grudnia 2006 r. obowiązywał cennik wprowadzony rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 lipca 2006 r. w sprawie wysokości oraz trybu uiszczania opłat za zadania wykonywane przez okręgowe stacje chemiczno-rolnicze - patrz ustalenia Prezesa UOKiK, str. 12 niniejszej decyzji.

zadania nałożone na nią na mocy przepisów prawa, prowadzi działalność zarobkową w celu osiągnięcia dochodu, nawet bowiem fakt odpłatności za realizowane zadania nie nadaje tej działalności zarobkowego charakteru, całość bowiem dochodu odprowadzana jest do budżetu państwa. Ponadto, formę organizacyjno-prawną Stacja uzyskała na podstawie przepisów regulujących jej funkcjonowanie, a co za tym idzie nie ma ona możliwości wyboru innej formy prawnej swego funkcjonowania. KSChR podnosiła dalej, że jako jednostka budżetowa nie ma możliwości decydowania o swoim „losie”, ani tym bardziej o czasie swego istnienia – jest bowiem tworzona i ewentualnie likwidowana na podstawie przepisów prawa regulujących jej funkcjonowanie i zadania (pisma z dnia 1 grudnia 2006 r. i 3 lipca 2007 r.).

b) zarzut narzucania rażąco niskich cen za dokonanie analizy gleby

W pierwszej kolejności KSChR podniosła, że od 5 września 2006 r. pobiera opłaty w wysokości i w sposób określany rozporządzeniami Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Jeśli chodzi o okres sprzed 5 września 2006 r. Stacja podkreśliła, że sposób ustalania cen określonych w załączniku nr 1 do zarządzenia nr 2/2004 Dyrektora Krajowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Warszawie² za wykonanie analiz gleby polegał na kalkulacji kosztów w oparciu o wartość roboczogodziny i pracochłonność poszczególnych czynności związanych z realizacją zadań. Wartość roboczogodziny ustalana była natomiast w oparciu o koszty działalności wpływające na wartość roboczogodziny, tzn. koszty rodzajowe netto powiększone o koszty umorzeń środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych z wyłączeniem kosztów poniesionych z tytułu administrowania obiektami na rzecz innych jednostek budżetowych i kosztów sądowych. Ogólne koszty wpływające na wartość roboczogodziny zostały podzielone przez iloczyn średniorocznego zatrudnienia i ilość roboczogodzin przypadająca na jednego zatrudnionego. Zdaniem Stacji, wynik takiej kalkulacji pozwalał na określenie wartości roboczogodzin. Jednocześnie pracochłonność poszczególnych czynności składających się na wykonanie każdego zadania była wyznaczona w sposób doświadczalny. Pracochłonność była wyznaczona w minutach na daną czynność i przemnożona przez wartość wyliczonej stawki roboczogodziny, co pozwalało określić ostateczną wielkość należności za usługę. W opinii KSChR, taki sposób wyliczenia uwzględniał faktycznie ponoszone koszty i specyfikę stosowanych metod analitycznych (pismo z dnia 25 maja 2006 r.).

Odnosnie opinii prof. dr hab. Marcelego Andrzejewskiego, kwestionującej sposób ustalania cen przez Stację, KSChR wskazała, że przedłożona opinia ma charakter tendencyjny i wykonana została pod konkretne potrzeby AGROEKSPERT POLSKA, w więc jest w całości subiektywna. Jednocześnie Stacja wskazała na istniejące w opinii rozbieżności i błędne jej zdaniem założenia wyliczeń (pismo z dnia 24 czerwca 2008 r.).

c) zarzut różnicowania cen za dokonanie analizy gleby w zależności od rodzaju klienta

KSChR ustosunkowując się do przedłożonych przez wnioskodawcę faktur wskazujących, że laboratoria okręgowych stacji chemiczno-rolniczych w Poznaniu i Bydgoszczy pobrały opłaty inne niż przewidziane w cenniku, podniosła, że cennik ten pozostawiał pewną swobodę w zakresie ustalania opłat (np. usługa ekspresowa). Jednocześnie Stacja wnioskując z charakteru działalności instytucji – adresatów przedmiotowych faktur - podkreśliła, że faktury zostały wystawione za badania dla innych potrzeb niż doradztwo nawozowe (pismo z dnia 3 lipca 2007 r.).

d) zarzut uzależniania zaopiniowania planu nawozowego od wykonania analizy gleby w okręgowej stacji chemiczno-rolniczej lub akredytowanym laboratorium

² Obowiązującego przed wejściem w życie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 lipca 2006 r. w sprawie wysokości oraz trybu uiszczania opłat za zadania wykonywane przez okręgowe stacje chemiczno-rolnicze.

KSChR zaprzeczył uzależnieniu zaopiniowania planu nawożenia od wykonania analizy gleby wyłącznie w laboratorium okręgowej stacji chemiczno-rolniczej. Stacja wskazała, że aby umożliwić producentom rolnym szerszy dostęp do usług laboratoryjnych, jednocześnie postępując zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa w tym zakresie, honoruje wyniki badań pochodzące z laboratoriów akredytowanych, zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 17025:2005. Stacja uzasadniała powyższe tym, że jest to jedyny sposób uznania kompetencji laboratorium, zapewniający wiarygodność uzyskiwanych wyników badań, ich ścisłą dokumentację, a także określone stosowną procedurę powtórzeń badań, w przypadku zaistnienia wątpliwości, czy zastrzeżeń.

Ponadto KSChR podniosła, że ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu nakazuje podmiotom wymienionym w art. 18 obowiązkowo stosować zasady dobrej praktyki rolniczej przy opracowywaniu planów nawożenia. Podmiot w celu spełnienia tych wymagań powinien więc wykonać badania w oparciu o wskazania zawarte w Kodeksie Dobrej Praktyki Rolniczej, który w rozdziale „Ochrona gruntów rolnych” wymienia jedynie Stacje Chemiczno-Rolnicze jako jednostki, w których należy wykonywać badania i analizy gleb³.

W toku niniejszego postępowania Prezes UOKiK ustalił, co następuje:

Wnioskodawca

Joanna Przybysz-Kosiada prowadząca działalność gospodarczą pod firmą Joanna Przybysz-Kosiada AGROEKSPERT POLSKA z siedzibą w Inowrocławiu figuruje w ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez Prezydenta Miasta Inowrocław pod numerem ewidencyjnym 12557/00. Przedmiotem działalności gospodarczej wykonywanej przez AGROEKSPERT POLSKA są m.in. badania i analizy techniczne, prace badawczo-rozwojowe w dziedzinie nauk leśnych, rolniczych i weterynaryjnych, doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania. Wnioskodawca od 2000 r. prowadzi obsługę rolników, ogrodników, sadowników w zakresie szeroko pojętego doradztwa nawozowego, w tym wykonywanie analiz gleby oraz opracowanie szczegółowych zaleceń. W związku z powyższym, AGROEKSPERT POLSKA bezpośrednio konkuruje z KSChR, która jest służbą rolną podległą Ministerstwu Rolnictwa i Rozwoju Wsi, powołaną do sprawowania agrochemicznej obsługi rolnictwa na terenie całego kraju.

Uczestnik

Krajowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Warszawie oraz podległe jej okręgowe stacje chemiczno-rolnicze zostały utworzone na podstawie przepisów art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o nawozach i nawożeniu (Dz. U. Nr 91, poz. 876) oraz mocą zarządzenia Nr 17 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia Krajowej Stacji Chemiczno-Rolniczej i okręgowych stacji chemiczno-rolniczych (Dz. Urz. MRiRW Nr 12, poz. 17).

Forma jak i przedmiot działalności KSChR podlega regulacji ustawowej. W zakresie czasowym, który obejmuje niniejsze postępowanie (od początku 2005 r. do chwili obecnej), obowiązywała ustawa z dnia 26 lipca 2000 r. o nawozach i nawożeniu (Dz. U. 2000 r., Nr 89, poz. 991 ze zm.), która została uchylona przez ustawę z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz. U. z 2007 r., Nr 147, poz.1033), wprowadzoną w życie w dniu 15 listopada 2007 r. Należy jednocześnie podkreślić, że obecnie obowiązująca ustawa w zakresie postanowień dotyczących agrochemicznej obsługi rolnictwa zawiera rozwiązania bardzo zbliżone do obowiązujących wcześniej.

³ patrz część ustalająca niniejszej decyzji str. 13.

W świetle zarówno ustawy z dnia 26 lipca 2000 r. o nawozach i nawożeniu jak i ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu, KSChR oraz stacje okręgowe działają w formie państwowych jednostek budżetowych i prowadzą gospodarkę finansową na zasadach określonych w przepisach o finansach publicznych. Stosownie do § 3 zarządzenia Nr 17 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia Krajowej Stacji Chemiczno-Rolniczej i okręgowych stacji chemiczno-rolniczych KSChR jest dysponentem II stopnia środków budżetowych, a stacje okręgowe są dysponentem III stopnia środków budżetowych. Wszystkie zaś wpływy uzyskiwane przez te jednostki są odprowadzane w całości do budżetu państwa. Dyrektor KSChR nadzoruje i koordynuje działalność okręgowych stacji, w tym w zakresie gospodarowania środkami publicznymi i realizowania planów dochodów i wydatków.

KSChR oraz podległe jej stacje okręgowe wykonują zadania związane z agrochemiczną obsługą rolnictwa (art. 19 ustawy z dnia 26 lipca 2000 r. o nawozach i nawożeniu oraz art. 26 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu).

Do zadań KSChR należy:

- 1) określanie sposobu prowadzenia badań agrochemicznych, w tym dobór metod badawczych,
- 2) ustalanie zakresu zadań wykonywanych przez okręgowe stacje,
- 3) kontrola działalności okręgowych stacji, w tym stosowania metod badawczych i terminowości wykonywania badań przez te stacje,
- 4) podejmowanie działań w zakresie udziału laboratoriów okręgowych stacji w badaniach dokładności wykonywania analiz chemicznych,
- 5) organizacja szkoleń dla pracowników okręgowych stacji,
- 6) tworzenie i prowadzenie bazy danych dotyczących zasobności gleb w azot i fosfor oraz zanieczyszczenia azotanami wód w profilu glebowym do 90 cm pod powierzchnią terenu,
- 7) prowadzenie obsługi finansowej okręgowych stacji, a w szczególności:
 - a) opracowywanie planów dochodów i wydatków budżetowych dla poszczególnych okręgowych stacji,
 - b) przekazywanie środków finansowych na działalność bieżącą okręgowych stacji,
- 8) wykonywanie innych zadań powierzonych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa;

natomiast do zadań okręgowych stacji należy:

- 1) wykonywanie analiz gleb, roślin, płodów rolnych i leśnych,
- 2) doradztwo w sprawach nawożenia,
- 3) wykonywanie badań jakości nawozów,
- 4) wykonywanie ekspertyz i wydawanie opinii dotyczących zasobności gleb, składu chemicznego roślin i nawozów oraz prawidłowego stosowania nawozów,
- 5) prowadzenie działalności szkoleniowej i informacyjnej w zakresie, o którym mowa w pkt 1-4,

6) tworzenie i prowadzenie bazy danych dotyczących zasobności gleb w azot i fosfor oraz zanieczyszczenia azotanami wód w profilu glebowym do 90 cm pod powierzchnią terenu,

7) wykonywanie innych zadań powierzonych przez Stację.

Ponadto od 1 listopada 2004 r., stosownie do art. 11a ust. 3 ustawy z dnia 26 lipca 2000 r. o nawozach i nawożeniu, do zadań okręgowej stacji chemiczno-rolniczej należy opiniowanie planu nawożenia opracowanego dla podmiotu, który prowadzi chów lub hodowlę drobiu powyżej 40 000 stanowisk, lub chów lub hodowlę świń powyżej 2 000 stanowisk dla świń o wadze ponad 30 kg lub 750 stanowisk dla macior. Z chwilą wejścia w życie ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu, podstawę prawną dla opiniowania przez okręgowe stacje chemiczno-rolnicze planów nawozowych ww. wymienionych podmiotów stanowi art. 18 ust. 3 tej ustawy.

Analizy agrochemiczne gleb

Badania gleb dla potrzeb producentów artykułów żywnościowych wykonywane są od blisko 150 lat, a w organizacji zbliżonej do obecnej od 50 lat. Analiza zasobności gleb stanowi podstawę racjonalizacji gospodarki nawozowej i wdrażania postępu w nawożeniu. Wraz z badaniem potrzeb pokarmowych roślin oraz uwzględnieniem wymagań ochrony środowiska służy precyzyjnemu ustalaniu dawek nawozów. Na podstawie uzyskanych wyników analizy gleby dokonuje się oceny zasobności gleby i przekazuje rolnikom zalecenia nawozowe lub sporządza się plan nawożenia w celu racjonalizacji gospodarowania środkami produkcji i zmniejszenia kosztów produkcji roślinnej. Obok zaleceń nawozowych dla poszczególnych gospodarstw rolnych KSChR opracowuje również mapy odczynu i zasobności w makro- i mikroelementy. Określone potrzeby producentów rolnych pozwoliły na wypracowanie dostosowanych do nich technologii badań, które są zbieżne z potrzebami sadowników.

Badania gleby zaleca się wykonywać co 3- 4 lata. Większość analiz gleb na potrzeby rolnictwa jest wykonywana z gleby suchej. Aby wynik analizy gleby był przydatny i spełnił oczekiwania należy prawidłowo pobrać próbkę gleby. Próbkę gleby producent rolny pobiera samodzielnie lub zleca to wyspecjalizowanym przedsiębiorcom. Podstawowa analiza dotyczy określenia zasobności gleby w przyswajalne makroskładniki (fosfor - P, potas - K, magnez - Mg) oraz pH. Podstawową analizę gleby można rozszerzyć o badanie zawartości przyswajalnych mikroskładników: miedzi - Cu, cynku - Zn, manganu - Mn, żelaza - Fe oraz badanie zawartości boru - B szczególnie istotnego w uprawie niektórych roślin. W przypadku gleb sadowniczych oznaczenie makroskładników oraz mikroskładników dokonuje się wg takiej samej metodyki jak dla gleb rolniczych. Ważne jest natomiast aby próbki gleby były pobrane z dwóch warstw: warstwy ornej 0-20 cm i podornej 20-40 cm. Klasy zasobności dla gleb sadowniczych określone są na podstawie odrębnych „liczb granicznych”. Standardowo oznacza się fosfor, potas, magnez, pH. Badania odczynu i zasobności gleb w Polsce, prowadzone są według jednolitej metodyki obowiązujące w stacjach chemiczno-rolniczych (przewidzianych również w normie nr PN-EN ISO/IEC 17025:2005). Do określenia pH i zasobności gleb w fosfor, potas i magnez stosuje się następujące metody:

- a) pH – 1 mol KCl * dm⁻³
- b) fosfor i potas przyswajalny – metodą Wegnera-Riehma (DL)
- c) magnez przyswajalny – metodą Schachtschabela (CaCl₂ 0,0125 mol * dm⁻³)

Zadania wykonywane przez okręgowe stacje chemiczno-rolnicze w zakresie wykonywania analiz gleb mogą być wykonywane również przez inne podmioty prowadzące działalność gospodarczą (pismo Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 11 kwietnia 2006 r., k. 242) W Polsce możliwość badania gleb w powyższej technologii posiada szereg instytucji i ich oddziałów terenowych, co daje łącznie kilkadziesiąt laboratoriów, w których można wykonać analizę gleby (k. 289). Jednakże KSChR pełni rolę szczególną, gdyż jest instytucją powołaną do sprawowania na terenie całego kraju agrochemicznej obsługi rolnictwa. Jako służba rolna podległa Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi KSChR realizuje politykę rolną państwa polegającą na zapewnieniu powszechnej dostępności diagnostyki środowiska rolniczego. Tym samym Stacja pełni ważną rolę z punktu widzenia społecznego. Należy podkreślić, że konieczność wykonania badań gleb wymagana jest w różnego rodzaju programach rolnych. Producent rolny chcąc skorzystać ze środków np. w ramach programów rolnośrodowiskowych zobowiązany jest wykonać analizy gleby. Podobnie reforma Wspólnej Polityki Rolnej UE zakłada, że od 2010 r., kiedy Polska dojdzie do pełnego wymiaru jednolitych dopłat powierzchniowych obowiązujących w krajach „piętnastki”, zacznie obowiązywać u nas zasada współzależności. Oznacza ona powiązanie otrzymywania jednolitych dopłat powierzchniowych z obowiązkiem przestrzegania dobrej praktyki rolniczej, która obejmuje regularne wykonywanie analiz gleby. Powszechna obecność oddziałów KSChR gwarantuje dostęp do tego typu programów nie tylko dla bardzo zamożnych producentów, ale także dla przeciętnego rolnika w Polsce (pismo Krajowej Rady Izb Rolniczych z dnia 23 lipca 2008 r., k. 963-966).

W związku z wyżej opisanym charakterem swojej działalności, KSChR jako jednostka budżetowa pokrywa swoje wydatki bezpośrednio z budżetu państwa, a pobrane dochody odprowadza na rachunek dochodów budżetu państwa. Dochód Stacji wraz z 17 okręgowymi stacjami chemiczno-rolniczymi w 2007 r. wyniósł 7.221.139,28, natomiast wydatki osiągnęły wysokość 39.389.881,03 zł.

W latach 2005 i 2006 KSChR przeprowadziła następującą ilość badań odczynu i zasobności gleb w makroelementy (pH, fosforu, potasu, magnezu) oraz badań zasobności gleb w mikroelementy (manganu, cynku, miedzi, żelaza, boru):

2005 r.

- a) makroelementy + odczyn – 402.490 próbek o wartości 2.788.732,00 zł.;
- b) mikroelementy – 36.318 próbek o wartości 175.948,00 zł.;

2006 r.

- a) makroelementy + odczyn – 388.990 próbek o wartości 3.009.259,11 zł.;
- b) mikroelementy – 34.893 próbek o wartości 193.491,53 zł.

Zgodnie z tym, co powiedziano powyżej przepisy prawa regulujące wykonywanie analiz gleby nie wprowadzają wyłączności KSChR na przeprowadzanie przedmiotowych badań. W związku z tym, obok Stacji agrochemiczną obsługę rolnictwa i sadownictwa mogą wykonywać inne instytucje oraz laboratoria prywatne. Prezes UOKiK przeprowadził przekrojowe badanie wszystkich podmiotów wykonujących lub mogących wykonywać podstawowe analizy agrochemiczne zgodnie z informacjami przedłożonymi przez strony postępowania oraz uzyskanymi od Polskiego Centrum Normalizacji. Wyniki badania prezentuje Tabela nr 1 „Rynek agrochemicznych analiz gleby w Polsce”.

Tabela nr 1 „Rynek agrochemicznych analiz gleby w Polsce”

	2005				2006			
	Makroanalizy		Mikroanalizy		Makroanalizy		Mikroanalizy	
	ilość	wartość (zł)	ilość	Wartość (zł)	ilość	Wartość (zł)	Ilość	wartość (zł)
Instytut Ochrony Środowiska	brak	brak	brak	brak	brak	brak	brak	Brak
Państwowy Instytut Geologiczny	brak	brak	brak	brak	brak	brak	brak	Brak
Laboratorium Usługowo-Badawcze Biochemik Sp. z o.o.	brak	brak	brak	brak	398	4970	brak	Brak
Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa	76	2410,7	brak	brak	35	1110,2	brak	Brak
Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska Sp. z o.o.	172	860	brak	brak	132	660	brak	Brak
Miejskie Laboratorium Chemiczne przy Urzędzie m.st. Warszawy	brak	brak	brak	brak	brak	brak	brak	Brak
Główny Inspektorat Ochrony Środowiska	brak	brak	brak	brak	brak	brak	brak	Brak
Przedsiębiorstwo Geologiczne POLGEOL S.A.	brak	brak	7	683,2	9	1098	9	878,4
Instytut Badawczy Leśnictwa	brak	brak	brak	brak	brak	brak	brak	Brak
Instytut Sadownictwa i Kwiaciarstwa	213	12.944,20	1	146,40	202	12.322,00	8	963,80
Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych	brak	brak	brak	brak	brak	brak	brak	Brak
Agroekspert Polska	[punkt 1 załącznika nr 1 do decyzji, zawierającego informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa]							
KSchR	402.490	2.788.732,00	36.318	175.948,00	388.990	3.009.259,11	34.893	193.491,53

Opracowanie własne Prezesa UOKiK na podstawie k. 859-885, 900, 913, 1152-1153.

Na podstawie przeprowadzonej analizy Prezes UOKiK ustalił, że stosunek ilości wykonanych próbek analiz gleby AGROEKPERT POLSKA w stosunku do KSchR wynosi w zależności od kategorii badania [punkt 2 załącznika nr 1 do decyzji, zawierającego informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa]. Wyniki badania jednoznacznie określają KSchR jako przedsiębiorcę o potencjale rynkowym znacznie odbiegającym od wnioskodawcy jak i pozostałych uczestników rynku. Jednocześnie należy podkreślić, że przedsiębiorcy uczestniczący we przedmiotowym badaniu wskazali na Krajową Stację Chemiczno-Rolniczą w Warszawie oraz podległe jej okręgowe stacje chemiczno-rolnicze jako główne placówki świadczące przedmiotowe usługi.

Laboratoria wykonujące agrochemiczne analizy gleby mogą uzyskać akredytację wydawaną przez Polskie Centrum Akredytacji. Koszt uzyskania przez laboratorium akredytacji zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 17025:2005 zależy od wielkości organizacji i parametrów zakresu zgłoszonego do akredytacji. Średnio koszt uzyskania akredytacji zawiera się w granicach 10.000 zł – 15.000 zł (k. 593-594).

Świadczenie usług analiz gleby w przeważającej mierze jest wykonywane na rzecz producentów rolnych. Ponadto, z tego typu usług korzystają zainteresowane diagnostyką gleb podmioty takie jak gminy, oczyszczalnie ścieków, cukrownie. W toku postępowania ustalono, że kontrahentami stron są przedsiębiorcy posiadające siedzibę lub miejsce zamieszkania na terytorium całego kraju. Dla przykładu w grupie klientów indywidualnych AGROEKSPERT POLSKA wskazał następujących odbiorców:

D. C., Kozietyły Nowe, woj. mazowieckie,

Z. K., Morzyczyn, woj. wielkopolskie,
A. M., Padniewo, woj. kujawsko-pomorskie,
P. M., Gąski, woj. kujawsko-pomorskie,
W. S., Wonorze, woj. kujawsko-pomorskie,

Natomiast w grupie firm wnioskodawca wymienił:

Agrosimex Sp. z o.o. w Golianach, woj. mazowieckie,
Emira GrowHow Sp. z o.o. w Gdyni, woj. pomorskie,
Krzysztof Korgul prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą DA-MA-DO
w Dąbrowie Biskupiej, woj. kujawsko-pomorskie,
KWS Polska Sp. z o.o. w Poznaniu, woj. wielkopolskie,
Zrzeszenie Plantatorów Bonduelle w Gniewkowie, woj. kujawsko-pomorskie.

Oplaty za agrochemiczne analizy gleby

Zgodnie z przedstawionym powyżej stanem prawnym działalność KSChR podlega regulacji ustawowej. W zakresie czasowym obejmującym niniejsze postępowanie sytuacja prawna Stacji w zakresie pobierania opłat za zadania wykonywane przez okręgowe stacje chemiczno-rolnicze podlegała zmianom w następujących okresach:

1. przed 4 stycznia 2006 r.
2. od 4 stycznia 2006 r. do 15 listopada 2007r.
3. po 15 listopada 2007 r.

Ad 1. Przed 4 stycznia 2006 r. kwestia stosowanych przez KSChR cen nie była uregulowana na drodze ustawowej. W związku z tym, stacje okręgowe pobierały za swoje usługi opłaty, ustalone Zarządzeniem Nr 2/2004 Dyrektora KSChR z dnia 17 czerwca 2004 r. w sprawie ustalenia cen na usługi świadczone przez Okręgowe Stacje Chemiczno-Rolnicze, które weszło w życie w dniu 22 czerwca 2004 r. Z wyjaśnień złożonych przez KSChR wynika, iż sposób ustalania opłat za wykonywanie analiz gleb polegał na kalkulacji kosztów w oparciu o wartość roboczogodziny i pracochłonność poszczególnych czynności związanych z realizacją zadań. Wartość roboczogodziny ustalana była natomiast w oparciu o koszty działalności wpływające na wartość roboczogodziny tzn. koszty rodzajowe netto powiększone o koszty umorzeń środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych z wyłączeniem kosztów poniesionych z tytułu administrowania obiektami na rzecz innych jednostek budżetowych i kosztów sądowych. Ogólne koszty wpływające na wartość roboczogodziny zostały podzielone przez iloczyn średniorocznego zatrudnienia i ilość roboczogodzin przypadająca na jednego zatrudnionego. Wynik takiej kalkulacji pozwalał na określenie wartości roboczogodzin. Jednocześnie w sposób doświadczalny była wyznaczana pracochłonność poszczególnych czynności składających się na wykonanie każdego zadania. Pracochłonność była wyznaczona w minutach na daną czynność i przemnożona przez wartość wyliczonej stawki roboczogodziny, co pozwalało określić ostateczną wielkość należności za usługę. Dyrektor KSChR lub dyrektor okręgowej stacji mógł zastosować ulgę za świadczone usługi w następujących przypadkach: dostarczenia jednorazowo większej ilości próbek, dostarczenia próbek w okresie styczeń-marzec, wielokrotnego zlecenia tego samego zakresu badań przez określone podmioty. Natomiast w przypadku zlecenia ekspresowego wykonania usługi, mogli zastosować stawki wyższe niż określone w zarządzeniu (vide § 3 wyżej przywołanego zarządzenia).

Zgodnie z załącznikiem nr 1 do zarządzenia nr 2/2004 Dyrektora Krajowej Stacji Chemiczno-Rolniczej z dnia 17 czerwca 2004 r. ceny znajdujące się w punkcie VIII Prace

wykonywane dla producentów rolnych na potrzeby doradztwa za usługi analizy makroelementów + odczyn oraz analizy mikroelementów wynosiły:

- a) poz. 212 – badanie gleb UR dla potrzeb doradztwa nawozowego (ph, P, K, Mg) – 7,50 zł brutto za jedną próbkę;
- b) poz. 215 – badanie gleb pod kątem nawożenia mikroelementami (Mn, Zn, Cu, Fe, B) – 30 zł brutto za jedną próbkę.

Ad 2. Od 4 stycznia 2006 r. weszła w życie nowelizacja ustawy z dnia 26 lipca 2000 r. o nawozach i nawożeniu wprowadzona art. 1 ustawy z dnia 21 stycznia 2005 r. o zmianie ustawy o nawozach i nawożeniu (Dz. U. z 2005 r., Nr 249, poz. 2103). W rezultacie tej zmiany w art. 20a ustawy z dnia 26 lipca 2000 r. o nawozach i nawożeniu uregulowano kwestie pobierania opłat przez okręgowe stacje chemiczno-rolnicze podległe KSChR. Zgodnie z art. 20a ust. 2 ustawy, o której mowa powyżej okręgowe stacje pobierają opłaty m.in. za analizy fizyczne, fizykochemiczne i chemiczne:

- a) gleb mineralnych oraz organicznych,
 - b) ziem i gleb ogrodniczych, podłoży ogrodniczych, pożywek i wody,
 - c) materiału roślinnego i pasz,
 - d) nawozów naturalnych, organicznych i organiczno-mineralnych oraz mineralnych,
 - e) ścieków i osadów ściekowych,
- oraz badania gleb dla potrzeb doradztwa nawozowego.

Stosownie do art. 20a ust. 6 ustawy z dnia 26 lipca 2000 r. o nawozach i nawożeniu minister właściwy do spraw rolnictwa w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych określi, w drodze rozporządzenia, wysokość i sposób uiszczania opłat, o których mowa w ust. 2, biorąc pod uwagę koszty ponoszone przez okręgowe stacje, w tym rodzaj wykonanych czynności oraz ich pracochłonność. Rozporządzenie wykonawcze, o którym mowa w art. 20a ust. 6 ww. ustawy zostało ogłoszone w dniu 21 sierpnia 2006 r. i zaczęło obowiązywać od 5 września 2006 r. Zgodnie z uzasadnieniem projektu przedmiotowego rozporządzenia opłaty za wykonywanie zadań okręgowych stacji chemiczno-rolniczych zostały ustalone na podstawie cennika obowiązującego dotychczas. Wskazano ponadto, że określone w załączniku opłaty uwzględniają koszty wykonywania zadań ponoszone przez te jednostki.

Zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 lipca 2006 r. w sprawie wysokości oraz trybu uiszczania opłat za zadania wykonywane przez okręgowe stacje chemiczno-rolnicze (Dz.U. z 2006 Nr 148, poz. 1071) ceny znajdujące się w punkcie VII Badania gleb dla potrzeb doradztwa nawozowego za usługi analizy makroelementów + odczyn oraz analizy mikroelementów wynosiły:

- a) poz. 267 – badanie gleb UR dla potrzeb doradztwa nawozowego (ph, fosforu, potasu, magnezu) – 7,50 zł brutto za jedną próbkę;
- b) poz. 270 – badanie gleb pod kątem nawożenia mikroelementami (manganu, cynku, miedzi, żelaza, boru) – 30 zł brutto za jedną próbkę.

Ad 3. Z dniem 15 listopada 2007 r. weszła w życie ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu. Zgodnie z art. 28 ust. 6 tej ustawy wysokość i sposób uiszczania opłat pobierane za zadania wykonywane przez okręgowe stacje chemiczno-rolnicze określi w drodze rozporządzenia minister właściwy do spraw rolnictwa w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych. Właściwy organ bierze przy tym pod uwagę koszty ponoszone przez okręgowe stacje przy wykonywaniu danej czynności oraz czas niezbędny do jej wykonania. Na tej podstawie zostało wydane rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 stycznia 2008 r. w sprawie wysokości i sposobu uiszczania opłat za zadania wykonywane przez okręgowe stacje chemiczno-rolnicze (Dz. U.

z 2008 r., Nr 29, poz. 174), które weszło w życie w dniu 8 marca 2008 r. Stosownie do załącznika do ww. rozporządzenia opłaty znajdujące się w punkcie VII Badania gleb dla potrzeb doradztwa nawozowego za usługi analizy makroelementów + odczyn oraz analizy mikroelementów wynoszą:

- a) poz. 271 – badanie gleb użytków rolnych (ph, fosfor, potas, magnez) – 9,40 zł za jedną próbkę;
- b) poz. 274 – badanie gleb dla potrzeb nawożenia mikroelementami (mangan, cynk, miedź, żelazo, bor) – 37,60 zł za jedną próbkę.

W toku przekrojowego badania ankietowego wytypowanych odbiorców usług agrochemicznych analiz gleby, Prezes UOKiK ustalił, że ceny przewidziane w zarządzeniu nr 2/2004 Dyrektora Krajowej Stacji Chemiczno-Rolniczej z dnia 17 czerwca 2004 r. w większości przypadków faktycznie były stosowane. Prezes UOKiK nie stwierdził stosowania rabatów w przypadku dostarczenia jednorazowo większej ilości próbek (k. 499) lub wielokrotnego zlecenia tego samego zakresu badań przez określone podmioty (k. 441-446, 540-592). Jednakże Prezes UOKiK ustalił, że niektóre okręgowe stacje chemiczno-rolnicze pobrały ceny wyższe od ustalonych w cenniku. Ww. działania miały miejsce w przypadku Akademii Rolniczej w Poznaniu zajmującej się badaniami naukowymi związanymi z produkcją rolną (k. 665-668), spółki PPH Mostostal Sp. z o.o. w Janikowie (dalej: Mostostal) działającej na rynku sprzedaży stali (k. 490) oraz Krzysztofa Korgula prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Da-Ma-Do w Dąbrowie Biskupiej (dalej: Da-Ma-Do) działającej na rynku przetwórstwa owoców (k. 661-663). Od chwili uregulowania opłat pobieranych przez okręgowe-stacje chemiczno-rolnicze na drodze rozporządzenia nie zdarzyły się przypadki pobierania cen innych niż przewidziane w odpowiednich aktach prawnych.

Ceny wszystkich pozostałych podmiotów zajmujących się wykonywaniem analiz gleby pod uprawę roślin rolniczych oraz sadowniczych kształtują się natomiast swobodnie na rynku. Jako pochodna wolnej gry rynkowej zależą w każdym momencie od relacji podaży i popytu. Cena stosowana przez wnioskodawcę są różnicowane w zależności od ilości zlecanych analiz w krótkim i długim okresie i są ustalane na podstawie umów zawieranych w formie ustnej. W latach 2005-2006 ceny rzeczywiście stosowane przez AGROEKSPERT POLSKA wynosiły:

badanie zawartości makroelementów (fosfor, potas, magnez, pH) - [punkt 3 załącznika nr 1 do decyzji, zawierającego informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa],

badanie zawartości makroelementów (fosfor, potas, magnez, pH) oraz mikroelementów (miedź, mangan, cynk, żelazo, bor) - [punkt 4 załącznika nr 1 do decyzji, zawierającego informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa].

Aktualnie, zgodnie z cennikiem umieszczonym na witrynie internetowej <http://www.agroekspert.com/cennik>, Wnioskodawca oferuje wykonanie analiz gleb rolniczych w następujących cenach:

makro-R (P, K, Mg, pH) - 14,64 zł za jedną próbkę,

makro-R + mikro (Cu, Zn, Mn, Fe, B) - 39,04 zł za jedną próbkę.

Opiniowanie planów nawozowych

Na podstawie uzyskanych wyników analizy gleby można dokonać oceny zasobności gleby i przygotować zalecenia nawozowe lub sporządzić plan nawożenia. Plan nawożenia opracowuje się na potrzeby producentów rolnych w celu racjonalizacji gospodarowania

środkami produkcji i zmniejszenia kosztów produkcji roślinnej. Określona grupa producentów rolnych zobowiązana jest do posiadania planu nawożenia oraz zaopiniowania go w okręgowej stacji chemiczno-rolniczej podległej KSChR. Obowiązek ten dotyczy:

- a) podmiotów, które prowadzą chów lub hodowlę drobiu powyżej 40 000 stanowisk, lub chów lub hodowlę świń powyżej 2 000 stanowisk dla świń o wadze ponad 30 kg lub 750 stanowisk dla macior,
- b) nabywców nieprzetworzonych nawozów naturalnych.

Opiniowanie planów nawożenia odbywa się w oparciu o przepisy ustawy o nawozach i nawożeniu. Do dnia 15 listopada 2007 r. stosownie do art. 11a ustawy z dnia 26 lipca 2000 r. o nawozach i nawożeniu plan nawożenia powinien być opracowany zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 47 ust. 8 pkt 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2001, Nr 115, poz. 1229, ze. zm.) tj. rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. z 2003 r., Nr 4, poz. 44) i zasadami dobrej praktyki rolniczej. Od wejścia w życie ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu, stosownie do art. 18 tej ustawy przedmiotowy plan nawożenia powinien być opracowany zgodnie z zasadami dobrej praktyki rolniczej, na podstawie składu chemicznego nawozów oraz potrzeb pokarmowych roślin i zasobności gleb, uwzględniając stosowane odpady, środki wspomagające uprawę roślin i dodatki do wzbogacenia gleby w rozumieniu przepisów rozporządzenia nr 1774/2002.⁴

KSChR wykonując zadanie opiniowania planów nawożenia przesłał 16 listopada 2004 r. do wszystkich okręgowych stacji chemiczno-rolniczych do stosowania instrukcje w sprawie zasad opiniowania planów nawożenia przez okręgowe stacje chemiczno-rolnicze. Zgodnie z pkt 10 ww. instrukcji warunkiem sporządzenia planu nawozowego było posiadanie aktualnych wyników badań odczynu i zasobności gleby w składniki mineralne uzyskanych w laboratorium okręgowej stacji chemiczno-rolniczej lub akredytowanym laboratorium, a stosownie do jej pkt 13 do planu nawożenia przedkładanego do zaopiniowania niezbędne jest załączenie aktualnych wyników badań odczynu i zasobności gleby w składniki pokarmowe wykonanych w laboratorium stacji chemiczno-rolniczej lub laboratorium akredytowanym w zakresie badań gleby, na podstawie których sporządzono plan. W związku ze zmianą ustawy o nawozach i nawożeniu KSChR 8 października 2007 r. przekazała nową instrukcje opiniowania planów nawożenia dostosowaną do wprowadzonych przepisów. W jej treści znalazły się identyczne jak powyżej zapisy odpowiednio w pkt 12 i 17 (k. 778-780 i k. 981-984).

W toku postępowania dowodowego Prezes UOKiK, ustalił, że instrukcja w sprawie opiniowania planów nawożenia faktycznie znajdowała zastosowanie. Zgodnie z zeznaniami świadka Dagmary Jaworskiej – Dyrektora Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Koszalinie kierowana przez nią jednostka uzależniała wydanie opinii o planie nawozowym od posiadania przez podmiot wykonujący analizy gleb akredytacji Polskiego Centrum Akredytacji na badania wymagane w planie nawożenia (k. 969-972).

Kodeks dobrych praktyk rolniczych

Dyrektywa 91/676/EWG w sprawie ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego (Dz. U. WE L

⁴ Rozporządzenie Rady Unii Europejskiej i Parlamentu Europejskiego nr 1774/2002/WE w sprawie ustanowienia przepisów sanitarnych dotyczących produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz.UrzUEL.2002.273.1)

375, z 31.12.1991, str. 1) – (dalej: dyrektywa azotanowa) przewiduje w art. 4, że państwa członkowskie, w celu zapewnienia dla wszystkich wód ogólnego poziomu ochrony przed zanieczyszczeniem ustanawiają zbiór lub zbiory zasad dobrej praktyki rolniczej, które mają zostać dobrowolnie wprowadzone w życie przez rolników. Ww. zbiory powinny zawierać postanowienia obejmujące, co najmniej pozycje określone w załączniku II A do dyrektywy azotanowej.

Instrumenty prawne wprowadzone tą właśnie dyrektywą w postaci wyznaczania stref zagrożenia odpływami zawierającymi azotany ze źródeł rolniczych oraz zbioru zasad właściwej praktyki rolniczej zostały uwzględnione w polskiej ustawie z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tekst jedn.: Dz. U. 2005 r. Nr 239 poz. 2019 ze zm.).⁵ Zgodnie z 47 ust. 2 tej ustawy minister właściwy do spraw rolnictwa w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw środowiska, opracuje zbiór zasad dobrej praktyki rolniczej i upowszechni te zasady, w szczególności w drodze organizowania szkoleń dla rolników.

Polski zbiór zasad dobrej praktyki rolniczej został opracowany przez zespół redakcyjny Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach pod patronatem Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministerstwa Środowiska pod nazwą Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej. Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej jest zbiorem zasad, zaleceń i porad, których przestrzeganie ma uczynić produkcję rolniczą bardziej przyjazną środowisku. Zawiera on zagadnienia dotyczące: sposobu użytkowania gruntów, systemu płodozmianów, struktury użytków rolnych, sposobu uprawy roli, ochrony roślin, gospodarowania na trwałych użytkach zielonych, konieczności utrzymywania pokrywy roślinnej w okresie jesienno-zimowym na użytkach rolnych, co zapobiega wymywaniu azotanów do wód, sporządzania planów nawozowych dla każdego gospodarstwa, zapobiegania zanieczyszczaniu wód. Część zasad określonych w Kodeksie Dobrej Praktyki Rolniczej tworzy tzw. Zwykłą Dobrą Praktykę Rolniczą, która dotyczy przede wszystkim rolników prowadzących działalność rolniczą na terenach o niekorzystnych warunkach gospodarowania lub też biorących udział w programach rolnośrodowiskowych. Nieprzestrzeganie w tych przypadkach zasad Zwykłej Dobrej Praktyki Rolniczej może wiązać się nawet z wstrzymaniem wypłat z funduszy unijnych.

Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej w rozdziale dotyczącym ochrony gruntów rolnych w pkt 44 przewiduje, że badania odczynu gleby należy zlecać w regularnych odstępach czasu, nie rzadziej jednak niż co 4-6 lat Stacji Chemiczno-Rolniczej. Podobnie w tym samym rozdziale w części dotyczącej zawartości przyswajalnych form składników pokarmowych w pkt 56 wskazuje się, że rolnik powinien zlecać Stacji Chemiczno-Rolniczej badania m.in.

- a) zawartości przyswajalnych form fosforu, potasu i magnezu w glebie, w odstępach 4-6 letnich;
- b) badanie gleb na zawartość mikroelementów, ale tylko w przypadku podejrzeń występowania ich nadmiarów lub niedoborów.

W oparciu o ustalony powyżej stan faktyczny Prezes UOKiK zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów do postępowań wszczętych na podstawie ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów i niezakończonych do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe. Biorąc pod uwagę, że postępowanie antymonopolowe w sprawie podejrzenia nadużywania przez KSChR pozycji dominującej na krajowym rynku analiz chemicznych gleby pod uprawę roślin rolniczych oraz sadowniczych

⁵ W. Radecki, Ustawa o nawozach i nawożeniu z komentarzem, Wrocław 2002, str. 12

zostało wszczęte w dniu 8 listopada 2006 r. (tj. przed 21 kwietnia 2007 r. - datą wejścia w życie nowych przepisów), należy przyjąć, że dla wszelkich czynności prawnych związanych z tym postępowaniem stosuje się przepisy dotychczasowe, tj. ustawę z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

I. Interes publiczny

Ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów należy do dziedziny prawa publicznego, a prawo to ma na celu ochronę interesu ogólnospołecznego. Zgodnie z treścią art. 1 ust. 1 tej ustawy, określa ona warunki rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasady podejmowane w interesie publicznym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów. W toku postępowania i przy wydawaniu decyzji Prezes UOKiK jest tym samym rzecznikiem interesu publicznego. Wynika to również z jego zadań w strukturze administracji publicznej – m.in. z art. 7 k.p.a. Decyzja administracyjna może bowiem dotyczyć nie tylko stron, lecz jej skutki mogą rozciągać się także na inne osoby – osoby fizyczne, jednostki organizacyjne.⁶ W rozstrzyganych przez Prezesa UOKiK postępowaniach zasadnym jest zatem ustalenie, czy nastąpiło naruszenie interesu publicznoprawnego.

Istotnym dla rozstrzygnięcia o istnieniu interesu publicznego w rozumieniu art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest ustalenie, iż dotyczy on z góry nieokreślonej liczby osób – uczestników rynku. Prezes UOKiK uznał, że w wyniku stosowania praktyk zarzucanych KSChR mogło dojść do naruszenia interesów wszystkich producentów rolnych, którzy chcieliby mieć możliwość wyboru najkorzystniejszej oferty oraz każdego z potencjalnych przedsiębiorców, który chciałby świadczyć usługi wykonywania analiz gleby.

Istotą zarzutów stawianych KSChR jest narzucanie rażąco niskich cen za wykonanie analizy gleby (art. 8 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów), różnicowanie tych cen (art. 8 ust. 2 pkt 3 ww. ustawy) oraz uzależnianie zaopiniowania planu nawozowego od wykonania analizy gleby w okręgowej stacji chemiczno-rolniczej lub akredytowanym laboratorium (art. 8 ust. 2 pkt 4 ww. ustawy). W przypadku praktyk antykonkurencyjnych, celem lub skutkiem jest wyeliminowanie konkurencji. Z kolei konkurencja jest dobrem chronionym ustawą. Tak więc w sytuacji, gdy wystąpiło podejrzenie naruszenia konkurencji Prezes UOKiK był zobowiązany do wszczęcia przedmiotowego postępowania, zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy, ponieważ ochrona konkurencji jako takiej, leży w interesie publicznoprawnym.

Należy mieć na uwadze, iż spór powstały pomiędzy stronami niniejszego postępowania może mieć miejsce także w stosunku do każdego przedsiębiorcy świadczącego usługi analiz gleby. W niniejszej sprawie konkurencja pomiędzy stronami postępowania wywołuje ponadto poważne skutki dla szerokiego kręgu uczestników rynku, jakimi są producenci rolni, korzystający z usługi analizy gleby, co oznacza, iż do prowadzonej przed Prezesem UOKiK sprawy mają zastosowanie przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, a wszczęcie postępowania antymonopolowego było z tego powodu uzasadnione. Dla stwierdzenia naruszenia interesu publicznego jest wystarczające, a zarazem niezbędne, dowolne nadużycie siły rynkowej w relacjach ze słabszymi uczestnikami rynku. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 27 sierpnia 2003 r. (Sygn. akt I CK 185/03) orzekł, iż „celem interwencji Prezesa Urzędu jest przede wszystkim ochrona rynku przed jego dezorganizacją ze strony przedsiębiorców wykorzystujących swą dominującą pozycję, a ochrona interesów indywidualnych konsumentów lub ich grup jest następstwem zakazania przedsiębiorcom niektórych zachowań typowych dla podmiotów dominujących, uznanych

⁶ B. Adamiak, J. Borkowski, Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz, Warszawa 1996, s. 57.

przez ustawodawcę jako zagrażające interesowi publicznemu”. Nie sposób także pominąć stanowiska Sądu Najwyższego zajętego w wyroku z dnia 26 lutego 2004 r. (sygn. akt III SK 1/04), w którym wyraził pogląd, iż w sytuacji, gdy okoliczności konkretnego przypadku wykazują symptomy możliwego zagrożenia funkcjonowania rynku określonego rodzaju niepożądanymi praktykami, należy stanąć na stanowisku, iż spełnione zostały przesłanki prawne uzasadniające wszczęcie postępowania w celu zapobieżenia dalszemu stosowaniu takich praktyk.

Mając na uwadze, że zarzuty postawione KSChR dotyczą zasad wolnej konkurencji, podjęte przez Prezesa UOKiK działania mają na celu ochronę interesu publicznoprawnego. Powyższe uzasadniało ingerencję Prezesa Urzędu w trybie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

II. Strony postępowania

Postępowanie antymonopolowe, podobnie jak każde inne postępowanie administracyjne, toczy się z udziałem podmiotów mających przymiot strony. Zgodnie z art. 86 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, stroną postępowania antymonopolowego jest każdy, kto wnosi o wydanie decyzji w sprawie praktyk ograniczających konkurencję, lub wobec kogo zostało wszczęte postępowanie o stosowanie praktyk ograniczających konkurencję lub naruszenie innych przepisów ustawy. W niniejszej sprawie stroną, która złożyła wniosek o wszczęcie postępowania antymonopolowego jest AGROEKSPERT POLSKA, a podmiotem, wobec którego zostało wszczęte postępowanie antymonopolowe w związku z podejrzeniem nadużywania pozycji dominującej na rynku właściwym jest KSChR.

Zgodnie z art. 84 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z wnioskiem o wszczęcie postępowania antymonopolowego w związku z podejrzeniem naruszenia przepisów tej ustawy może wystąpić:

- 1) przedsiębiorca lub związek przedsiębiorców, którzy wykażą swój interes prawny;
- 2) organ samorządu terytorialnego;
- 3) organ kontroli państwowej;
- 4) rzecznik konsumentów;
- 5) organizacja konsumentów.

Natomiast przy pomocy norm prawa antymonopolowego realizowana jest ochrona uczestników rynku przed antykonkurencyjnymi praktykami ze strony innych przedsiębiorców. Przepisy określające zakaz stosowania praktyk ograniczających konkurencję, zawarte w art. 5 i 8 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, stosuje się zatem jedynie do przedsiębiorców i ich związków.

Zgodnie z art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 86 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 173, poz. 1808), pod pojęciem przedsiębiorcy należy rozumieć przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 173, poz. 1807 z późn. zm.) oraz: a/ osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o działalności gospodarczej, b/ osobę fizyczną

wykonywając zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadząc działalność w ramach wykonywania takiego zawodu, c/ osobę fizyczną, która posiada kontrolę, nad co najmniej jednym przedsiębiorcą, choćby nie prowadziła działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, jeżeli podejmuje dalsze działania podlegające kontroli koncentracji.

Stosownie do art. 4 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, za przedsiębiorcę uznać należy podmiot spełniający łącznie następujące kryteria:

1. jest osobą fizyczną, osobą prawną lub jednostką organizacyjną niebędącą osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną,
2. wykonuje we własnym imieniu działalność gospodarczą, tj.: działalność zarobkową w sposób zorganizowany i ciągły.

AGROEKSPERT POLSKA jest podmiotem wpisanym do ewidencji działalności gospodarczej, prowadzącym we własnym imieniu działalność gospodarczą.

W przypadku KSChR odnosząc się do pierwszej z wyżej wymienionych przesłanek, rozważyć należy, czy odrębna ustawa przyznaje Stacji prawo wykonywania działalności gospodarczej. Tak bowiem należy rozumieć zwrot użyty w art. 4 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej: „odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną”. Chodzi zatem o zdolność prawną polegającą na możliwości korzystania z uprawnień przedsiębiorcy i wykonywania jego obowiązków.⁷ Ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu zawiera wyliczenie zadań Stacji i podległych jej okręgowych stacji chemiczno-rolniczych (art. 27 i 28 ww. ustawy). Są to zadania analityczne, badawcze, doradcze, eksperckie, szkoleniowe i informacyjne. Powyższe wyliczenie należy rozumieć jako przyznanie Stacji prawa prowadzenia działalności gospodarczej w tym zakresie. Nie mieszczą się w nich natomiast zadania władcze, nie ma przeto podstaw prawnych do wydawania przez KSChR decyzji administracyjnych.⁸

Poddając głębszej analizie działalność KSChR określaną jako gospodarcza, należy stwierdzić, że jej zorganizowany i ciągły charakter nie wywołują zastrzeżeń. Nie budzi również wątpliwości, że KSChR jako jednostka organizacyjna Skarbu Państwa, biorąc z jego mocy swój byt i swą podmiotowość gospodarczą, działając na rachunek państwa, działa też na rachunek własny i na odwrót. Tej współzależności rozdzielić nie można, zwłaszcza, że Skarb Państwa organizacyjnie nie istnieje i jest tylko pojęciem umownym (zob. uchwała Sąd Najwyższego z dnia 18 czerwca 1991 r., sygn. akt III CZP 40/91, OSP 1992/3, poz. 65). W tym miejscu należy podkreślić, że w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów do jednostek organizacyjnych mających status przedsiębiorcy zalicza się m. in. jednostki organizacyjne Skarbu Państwa.⁹

Odnosząc się do zarobkowego charakteru działalności podejmowanej przez KSChR i podległe jej stacje okręgowe, Prezes UOKiK wziął pod uwagę przede wszystkim ustalenia poczynione w przedmiocie opłat za wykonywanie analiz gleby. Należy bowiem podkreślić, że za wykonanie usługi analizy gleby stacje okręgowe pobierają stosowne opłaty. Tym samym świadczenie ww. usług przez stacje okręgowe związane jest z odpłatnością po stronie ich kontrahentów. Zgodnie natomiast z poglądem doktryny, zarobkowy charakter działalności kojarzy się z jej odpłatnością, nie zaś z faktycznym osiągnięciem zysku.¹⁰ W doktrynie

⁷ por. C. Kosikowski, Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej, Komentarz, Warszawa 2005, s. 38.

⁸ por. W. Radecki, Ustawa o nawozach i nawożeniu z komentarzem, Wrocław 2002, str. 50.

⁹ por. S. Gronowski, Ustawa antymonopolowa. Komentarz, Warszawa 1999 s. 61, E. Modzelewska-Wąchal, Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz Warszawa 2002, s. 33-34.

¹⁰ C. Kosikowski, Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej, Komentarz, Warszawa 2005, s. 32.

wpracowanej na gruncie przepisów o działalności gospodarczej różni się pojęcie zysku od zarobku, wskazując, iż wyłącznie z tym drugim mamy do czynienia w przypadku działalności non for profit. Jest to działalność podmiotu, z której zarobek w całości jest przeznaczany na pokrycie kosztów jego funkcjonowania oraz/lub realizację celów statutowych.¹¹ Zarazem w literaturze stwierdzono, że działanie podejmowane bez zamiaru osiągnięcia zysku nie pozbawia automatycznie tej działalności charakteru działalności gospodarczej.¹²

Przychody uzyskiwane przez KSChR stanowią dochód budżetu państwa. Jednakże w stosunkach zewnętrznych działalność Stacji w zasadzie niczym nie będzie odbiegać od działalności innych podmiotów prowadzących ją w celu osiągnięcia zysku (a nie "tylko" zarobku). Wspomniane rozróżnienie na pojęcia „zarobku” oraz „zysku” ma zatem znaczenie jedynie w stosunkach "wewnętrznych" danego podmiotu, jako że przesądza o celach przeznaczenia wypracowanego dochodu (zarobku).

Również w orzecznictwie Sądu Najwyższego za utrwalone należy uznać stanowisko, zgodnie z którym o gospodarczym charakterze działalności nie decyduje ukierunkowanie na osiąganie zysku (tak m.in. w uchwale SN z dnia 14 maja 1998 r., sygn. akt III CZP 12/98, opubl. w OSNC 1998, nr 10, poz. 151, uchwale SN z dnia 26 kwietnia 2002 r., sygn. akt III CZP 21/02 opubl. OSNC 1002, nr 12, poz. 149, wyroku SN z 6 grudnia 2007 r., III SK 16/07 opubl. W Dz. Urz. UOKiK 2008 nr 2 poz. 21). Każda bowiem działalność gospodarcza zmierza do realizacji konkretnego celu i podlega określonym regułom ekonomicznym. Podstawową zasadą, której podporządkowana powinna być wszelka działalność gospodarcza, jest zasada racjonalnego gospodarowania, nazywana w skrócie zasadą gospodarności. Zawsze więc działalność powinna być prowadzona racjonalnie, ale nie zawsze jej celem jest osiągnięcie zysku. Prowadzący tę działalność może jedynie zmierzać do pokrywania wydatków związanych z dążeniem do osiągnięcia celu swojej działalności z przychodów z niej osiąganych. Z tego względu za podmiot prowadzący działalność gospodarczą uznano spółdzielnie mieszkaniowe, których podstawowym celem jest zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych członków i ich rodzin, a prowadzona przez nie działalność gospodarcza nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku (tak SN w uchwale z dnia 6 grudnia 1991 r., sygn. akt III CZP 117/91, opubl. W OSNCP 1992, nr 5, poz. 65 i uchwale z dnia 26 kwietnia 2002 r., sygn. akt III CZP 21/02, opubl. W OSNC 2002, nr 12, poz. 149). Kwestię, czy działalność gospodarcza powinna zawsze być nastawiona na zysk Sąd Najwyższy rozważał również w uchwale z dnia 11 maja 2005 r. (III CZP 11/05, OSNC 2006/3/48) w odniesieniu do działalności prowadzonej przez samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej. Sąd Najwyższy uznał, iż chociaż motywem działalności takich zakładów nie jest osiąganie zysku, lecz zaspokajanie potrzeb ludności w dziedzinie zdrowia, niewątpliwie jednak działalność leczniczą zakładów charakteryzuje dążenie do jej racjonalizacji według rachunku ekonomicznego. Jest to zatem – a przynajmniej w założeniu powinna być – działalność prowadzona według zasad racjonalnego gospodarowania, co – jak uznał Sąd Najwyższy – jest wystarczającym kryterium dla uznania jej za działalność gospodarczą.¹³ Zbieżne stanowisko zajął przyjął Naczelny Sąd Administracyjny uznając, że działalność gospodarcza powinna być prowadzona racjonalnie, ale nie zawsze jej celem jest osiągnięcie zysku (por. wyrok NSA z 15 września 2005 r., FSK 2643/04, LEX nr 1538810).

¹¹ W. J. Kutner, Prawo działalności gospodarczej. Komentarz. Orzecznictwo. Piśmiennictwo, Warszawa 2003, s. 25.

¹² por. W. Kubala: Prawo działalności gospodarczej. Komentarz, Warszawa 2000, s. 45; S. Czarnow: Działalność gospodarcza jednostek samorządu terytorialnego jako element gospodarki komunalnej, Rejent nr 2-3/2002, s. 48.

¹³ por. R. Trzaskowski, Działalność gospodarcza w rozumieniu przepisów prawa cywilnego na tle orzecznictwa, Glosa 2006 nr 2, s. 29.

Stosownie art. 28 ustawy z dnia 26 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu, KSChR prowadzi, na podstawie jednostkowych sprawozdań okręgowych stacji, miesięczną, kwartalną, półroczną i roczną łączną sprawozdawczość budżetową Stacji i okręgowych stacji oraz sporządza bilans roczny. Jednocześnie Stacja i okręgowe stacje, w zakresie nieuregulowanym w ustawie, prowadzą gospodarkę finansową na zasadach określonych w przepisach o finansach publicznych, co pozwala stwierdzić, że jej działalność podporządkowana jest zasadzie racjonalnego gospodarowania.

Powyższe wywody prowadzą zatem do wniosku, że sam fakt pobierania opłat za wykonywanie usług analiz gleby przez stacje okręgowe przesądza o zarobkowym charakterze ich działalności, niezależnie od kwestii podporządkowania kalkulacji przedmiotowych opłat regułem opłacalności i zysku.

Należy ponadto wskazać, że pomimo, iż usługi analiz gleby są wykonywane przez stacje okręgowe to KSChR jako wyodrębniona jednostka organizacyjna Skarbu Państwa sprawuje prawną oraz faktyczną kontrolę nad ich działalnością. KSChR realizuje zadania związane z agrochemiczną obsługą rolnictwa, w tym wykonuje analizy gleb za pośrednictwem podległych jej stacji okręgowych. Jednocześnie dyrektor KSChR nadzoruje i koordynuje działalność okręgowych stacji, w tym również w zakresie gospodarowania środkami publicznymi oraz w zakresie realizacji planów finansowych przez stacje okręgowe. Również podstawowa kwestia dla działalności gospodarczej wykonywanej przez stacje okręgowe polegająca na ustalaniu cen za świadczone usługi do chwili uregulowania jej w formie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi określana była w drodze zarządzenia Dyrektora KSChR. Prezes UOKiK uznał ponadto, że w toku postępowania wyjaśniającego prowadzonego w przedmiotowej sprawie ujawniło się faktyczne podporządkowanie stacji okręgowych KSChR. W odpowiedzi na przeprowadzoną przez Prezesa UOKiK ankietę stacje okręgowe udzieliły bowiem identycznych odpowiedzi. Sytuacja ta jednoznacznie świadczy o ścisłej współpracy poszczególnych stacji okręgowych podległych KSChR.

W związku z powyższym Prezes UOKiK uznał, że KSChR jest przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 2 oraz art. 4 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.

Niezależnie od powyższej argumentacji należy zauważyć, że zakresem działania ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów powinny zostać objęte zachowania wszelkich podmiotów – w tym jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej, które ujawniają się na rynku. Ma to stanowić gwarancję ochrony konkurencji i uczestników rynku we wszystkich obszarach, w których zastosowanie instrumentów prawa ochrony konkurencji jest konieczne dla wyrównania szans konkurencyjnych lub ochrony uzasadnionych interesów uczestników rynku. Powyższe stanowisko znajduje potwierdzenie w orzecznictwie antymonopolowym. W uzasadnieniu wyroku z dnia 1 grudnia 2004 r., sygn. Akt XVII Ama 70/03 Sąd stwierdził, że przy ocenie, czy dany podmiot jest przedsiębiorcą w rozumieniu prawa antymonopolowego, brać należy pod uwagę zindywidualizowaną ocenę wpływu danego podmiotu na rynek; w tej materii liczy się skutek, jaki zachowanie badanego podmiotu faktycznie wywiera, lub potencjalnie może wywierać na rynek. Zdaniem Sądu, w tym świetle, przy rozstrzyganiu o legitymacji podmiotu do udziału w postępowaniu antymonopolowym, jego status prawny nie ma istotnego znaczenia.

W związku z powyższym, w ocenie Prezesa UOKiK o legitymacji KSChR do występowania w postępowaniu antymonopolowym w charakterze strony przesądza również charakter działań, jakie podmiot ten wykonuje. KSChR, będąc podmiotem publicznym, jest jednocześnie profesjonalnym uczestnikiem rynku. Stacja prowadzi działalność usługową, polegającą na wykonywaniu poprzez stacje okręgowe, na zamówienie analiz gleby. W tym

zakresie KSChR spotyka się na rynku z istniejącą lub potencjalną konkurencją o charakterze komercyjnym ze strony innych podmiotów (m. in. wnioskodawcy). Z powyższego faktu wyraźnie wynika, że wykonywanie analiz gleby jest usługą, która może być świadczona nie tylko przez KSChR, ale również przez inne podmioty, działające w celu osiągnięcia zysku. KSChR powinna zatem podlegać identycznym regułom gry rynkowej co inni uczestnicy rynku świadczenia usług wykonywania analizy gleby. Z niekwestionowanym faktem uczestnictwa przez KSChR w obrocie gospodarczym i tym samym możliwością wpływania na warunki konkurencji na rynku związana jest konieczność oceny jej zachowania z punktu widzenia ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Należy podkreślić, że przedstawiona powyżej wykładnia pojęcia przedsiębiorcy jest zgodna z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości. W sprawie harmonizacji pojęcia przedsiębiorca w krajowym prawie ochrony konkurencji z prawem Unii Europejskiej Sąd Najwyższy zajął stanowisko w wyroku z dnia 29 maja 2001 r. Zdaniem Sądu Najwyższego wątpliwości co do zakresu pojęcia przedsiębiorcy powinny być rozstrzygane w oparciu o wykładnię funkcjonalną, tak aby uzyskać rezultat zgodny z prawem Unii Europejskiej. SN podkreślił, że „ta zgodność dotyczy odwołania się nie tylko do samej litery prawa, ale również do tamtejszej praktyki sądowej” (sygn. akt I CKN 1217/98).

Nie ulega zatem wątpliwości, że strony przedmiotowego postępowania posiadają status przedsiębiorcy w rozumieniu powoływanego powyżej art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów. AGROEKSPERT POLSKA była uprawniona zatem do złożenia wniosku o wszczęcie postępowania antymonopolowego, natomiast KSChR podlega rygorom prawa antymonopolowego, a jej działania w zakresie świadczenia usług analiz gleby podlegają ocenie w aspekcie naruszenia zakazu stosowania praktyk ograniczających konkurencję.

III. Rynek właściwy

Zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, zakazane jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym przez jednego lub kilku przedsiębiorców.

Nadużywanie pozycji dominującej, którego dotyczy powołany wyżej przepis, ujawnia się na rynku właściwym. Dominacja rynkowa nie występuje przy tym na rynku pojmowanym ogólnie (w znaczeniu ekonomicznym), rozumianym jako ogół stosunków zachodzących między podmiotami uczestniczącymi w procesach wymiany towarowej. Zatem stwierdzenie, czy przedsiębiorca posiada pozycję dominującą, będzie w ostatecznym rachunku determinowane przez ustalenie rynku, na jakim określona praktyka ma miejsce.¹⁴

Przez rynek właściwy rozumie się rynek towarów, które ze względu na ich przeznaczenie, cenę oraz właściwości uznawane są przez ich nabywców za substytuty oraz oferowane są na obszarze, na którym, ze względu na ich rodzaj i właściwości, istnienie barier dostępu do rynku, preferencje konsumentów, znaczące różnice cen i koszty transportu, panują zbliżone warunki konkurencji (art. 4 pkt 8 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów). Pojęcie towarów obejmuje rzeczy, jak również energię, papiery wartościowe i inne prawa majątkowe, usługi, a także roboty budowlane (art. 4 pkt 6 ww. ustawy).

Przy wyznaczaniu rynku właściwego niezbędne jest zatem uwzględnienie szczególnych cech danego produktu (wyodrębnienie rynku produktowego) oraz określenie obszaru, na którym jest ona świadczona i gdzie warunki konkurencji są wystarczająco jednorodne (wyodrębnienie rynku geograficznego).

¹⁴ por.: wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 21 stycznia 1998 r., sygn. akt XVII Ama 55/97 (niepubl.).

Wyodrębnienie rynku produktowego wiąże się z uwzględnieniem szczególnych cech danego produktu (usługi). W świetle powołanej wyżej definicji ustawowej rynku właściwego, jego aspekt produktowy odnosi się do rynku towarów, które ze względu na ich przeznaczenie, cenę oraz właściwości, w tym jakość, są uznawane przez ich nabywców za substytuty.

Prezes UOKiK określając rynek właściwy w przedmiotowej sprawie zważył, że analizy gleby wykonywane są przez szereg laboratoriów związanych z rolnictwem i ochroną środowiska. Jednakże każdy odrębny rodzaj badania gleb różni się specyfiką metodyczną. Zatem wykonanie danego badania zależy od posiadania przez dane laboratorium odpowiedniego wyposażenia. Określenie właściwej metody badawczej zależy natomiast od celu, w którym przeprowadzane jest badanie. Zamawiający wykonanie analizy, określając przeznaczenie badania, wskazuje jednocześnie na metodę jego wykonania, przy czym badanie wykonane w określonej metodzie nie znajduje zastosowania dla innych celów.

Analizując rynek właściwy w przedmiotowej sprawie od strony podażowej należy podkreślić, że badania gleb dla potrzeb ochrony środowiska są sporządzane w oparciu o inne metody badawcze niż analizy wykonywane dla potrzeb nawożenia. Ponadto, w grupie analiz gleby na potrzeby doradztwa nawozowego, ze względu na zastosowanie różnych metod badawczych, można wyodrębnić badania pod uprawę roślin ogrodniczych. Do tego typu badań używa się bowiem odmiennych metod badawczych z zastosowaniem innych odczynników. Analizy pod uprawę roślin warzywnych wykonywane są ponadto szybciej niż pod uprawę pozostałych roślin (glebę bada się w stanie świeżym, bez konieczności suszenia). Podstawowy zakres badań gleby pod uprawę warzyw to oznaczenie: azotanu azotanowego, fosforu, potasu, magnezu, wapnia, sodu, chlorków, zasolenia i pH. W glebach pod uprawę roślin rolniczych oraz sadowniczych oznacza się przede wszystkim pH, fosfor, potas, magnez oraz dodatkowo mangan, cynk, miedź, żelazo oraz bor. Jedyna różnica pomiędzy wykonywaniem badań gleb pod uprawy rolnicze i sadownicze jest związana z użytymi próbkami. Do badań gleby pod uprawy roślin rolniczych próbki glebowe pobiera się z profilu glebowego z warstwy ornej na głębokości 0-20 cm dla gruntów ornyc i 5-20 cm dla łąk i pastwisk. W uprawach sadowniczych próbkę pobiera się z dwóch poziomów (0-20 cm i 21-40 cm). Jednakże różnice te uwidaczniają się tylko przed etapem właściwego badania gleby i nie mają wpływu na zastosowane metody badawcze.

Biorąc pod uwagę stronę popytową rynku właściwego w przedmiotowej sprawie należy zauważyć, że analizy środowiskowe nie odpowiadają potrzebom rolników zlecających analizy gleby przede wszystkim w celu opracowania zaleceń nawozowych lub sporządzenia planów nawożenia, do których wykonania analizy środowiskowe są nieprzydatne. Podobnie trudno jest wykorzystywać zamiennie analizy wykonane różnymi metodami badawczymi tzn. wykonane pod uprawę warzyw lub roślin rolniczych oraz sadowniczych ponieważ docelowo wyniki analiz gleby wykorzystane są pod ułożenie zaleceń nawozowych. Natomiast zasady układania zaleceń nawozowych są oparte o konkretne metody badania gleby.

Wobec powyższego należy stwierdzić, że KSChR działa na rynku analiz chemicznych gleby pod uprawy roślin rolniczych i sadowniczych. Prezes UOKiK uznał, że ww. rynek obejmuje badania odczynu i zasobności gleb w makroelementy (pH, fosforu, potasu, magnezu) oraz badania zasobności gleb w mikroelementy (manganu, cynku, miedzi, żelaza, boru).

Prezes UOKiK uznał, że rynek analiz chemicznych gleby pod uprawy roślin rolniczych i sadowniczych w ujęciu geograficznym należy określić jako obejmujący terytorium Polski. W pierwszej kolejności należy podkreślić homogeniczność rynku w wymiarze krajowym od strony podażowej, gdyż metod badawcze stosowane w określonych rodzajach badań gleb na terytorium całego kraju są jednolite. Jednocześnie fakt uregulowania działalności KSChR na drodze ustawowej wyłącza możliwość szerszego określenia rynku

właściwego. Ponadto, nie istnieją żadne bariery wpływające na kształtowanie się różnorodnych warunków konkurencji w poszczególnych regionach kraju. W szczególności, istotną rolę odgrywają niskie koszty transportu próbek od zleceńodawcy do laboratorium (próbki do badania można przesłać pocztą). Podkreślenia wymaga fakt, że Wnioskodawca będący przedsiębiorcą o potencjale rynkowym znacznie odbiegającym od Uczestnika przyjmuje zlecenia od kontrahentów mających siedzibę lub miejsce zamieszkania na terytorium całego kraju. Struktura organizacyjna Uczestnika posiadającego jednostki terytorialne wynika zatem z zaszczości historycznych, przyjętej strategii marketingowej, możliwości organizacyjnych KSChR, a nie bezwzględnej konieczności posiadania siedziby w niewielkiej odległości od potencjalnego klienta.

Strony postępowania odnosząc się do sposobu wyznaczenia rynku właściwego w niniejszej sprawie nie zakwestionowały żadnej z powyższych tez.

W związku z powyższym w celu rozstrzygnięcia niniejszej sprawy za rynek właściwy przyjęto **krajowy rynek analiz chemicznych gleby pod uprawy roślin rolniczych i sadowniczych**. W tym miejscu należy przypomnieć, że rynek analiz gleby na potrzeby rolnictwa i sadownictwa jest rynkiem liberalizowanym, na którym Stacja pełni rolę dostawcy realizującego politykę rolną państwa, co nie wyklucza prowadzenia tej działalności przez inne laboratoria posiadające odpowiednie wyposażenie.

IV. Pozycja Krajowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Warszawie na rynku właściwym

Możliwość stwierdzenia naruszenia przez przedsiębiorcę zakazu stosowania praktyk ograniczających konkurencję, polegających na nadużywaniu pozycji dominującej, uzależniona jest od uprzedniego stwierdzenia, że przedsiębiorca posiada na zidentyfikowanym w sprawie rynku właściwym pozycję dominującą.

Ustalając, czy dany podmiot posiada pozycję dominującą na określonym rynku, należy mieć na uwadze definicję zawartą w art. 4 pkt 9 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zgodnie z powołanym przepisem, przez pozycję dominującą rozumie się pozycję przedsiębiorcy, która umożliwia mu zapobieganie skutecznej konkurencji na rynku właściwym przez stworzenie mu możliwości działania w znacznym stopniu niezależnie od konkurentów, kontrahentów oraz konsumentów; domniemywa się przy tym, że przedsiębiorca ma pozycję dominującą, jeżeli jego udział w rynku przekracza 40%. Określając pozycję rynkową KSChR niezbędne jest zatem ustalenie, czy siła ekonomiczna tego przedsiębiorcy umożliwia prowadzenie działalności w znacznym stopniu niezależnie od konkurentów i kontrahentów.

KSChR jest instytucją powołaną na drodze ustawowej do sprawowania na terenie całego kraju agrochemicznej obsługi rolnictwa. W związku z wyżej wymienionym charakterem swojej działalności KSChR jako jednostka budżetowa pokrywa swoje wydatki bezpośrednio z budżetu państwa, a pobrane dochody odprowadza na rachunek dochodów budżetu państwa. Dochód Stacji wraz z 17 okręgowymi stacjami chemiczno-rolniczymi w 2007 r. wyniósł 7.221.139,28, natomiast wydatki osiągnęły wysokość 39.389.881,03 zł. Oznacza to, że różnicę w wysokości 32.168.741,75 zł pokrył bezpośrednio budżet państwa. Podobnie, opłaty pobierane za zadania wykonywane przez okręgowe stacje chemiczno-rolnicze ustalane są na drodze rozporządzenia przy uwzględnieniu kosztów ponoszonych przy wykonywaniu danej czynności oraz czasu niezbędnego do jej wykonania. Nadrzędność zapewnienia powszechnej dostępności diagnostyki środowiska rolniczego leżąca u celu powołania Stacji wyrażająca się w powołanych powyżej przesłankach oraz brak innego podmiotu o podobnej sile rynkowej (wyniki badania przeprowadzonego przez Prezesa UOKiK jednoznacznie określają KSChR jako przedsiębiorcę o potencjale rynkowym

znacznie odbiegającym od wnioskodawcy jak i pozostałych uczestników rynku), przesądza jednocześnie o zdolności KSChR do zapobiegania skutecznej konkurencji.

Prezes UOKiK ocenił, że posiadana przez KSChR pozycja dominująca na rynku wynikająca z jej siły finansowej jest dodatkowo wzmocniona przez dostęp do niezbędnej infrastruktury i wiedzy koniecznych do niezależnego działania na rynku analiz chemicznych gleby pod uprawy roślin rolniczych i sadowniczych. Stacja (pod różnymi nazwami) swoją działalność prowadzi od ponad 150 lat, dysponując przy tym siecią laboratoriów pokrywającą cały kraj oraz wykwalifikowaną kadrami. Powoduje to również dużą rozpoznawalność KSChR wśród potencjalnych odbiorców usług i jej konkurentów jako podmiotu wykonującego analizy gleby na potrzeby producentów rolnych.

Niezależnie od powyższego, przeprowadzone przez Prezesa UOKiK badanie krajowego rynku analiz chemicznych gleby pod uprawy roślin rolniczych i sadowniczych wykazało, że działalność KSChR ma zasadniczy wpływ na wielkość oraz strukturę tego rynku. Z analizy przeprowadzonej przez Prezesa UOKiK, która została zilustrowana w tabeli nr 1 „Rynek agrochemicznych analiz gleby w Polsce”, znajdującej się na str. 10 niniejszej decyzji wynika, że udział KSChR na zakreślonym wyżej rynku wyniósł znacznie powyżej 90%. Podobna relacja ma charakter stały i potwierdza silną pozycję dominacją Stacji.

Wobec powyższego Prezes UOKiK stwierdził, że KSChR posiada pozycję dominującą na krajowym rynku analiz chemicznych gleby pod uprawy roślin rolniczych i sadowniczych.

V. Nadużywanie przez Krajową Stację Chemiczno-Rolniczą w Warszawie pozycji dominującej

*A) Praktyka ograniczająca konkurencję naruszająca zakaz, o którym mowa w art. 8 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, polegająca na nadużywaniu pozycji dominującej przez KSChR na krajowym rynku analiz chemicznych gleby pod uprawy roślin rolniczych i sadowniczych poprzez **narzucanie rażąco niskich cen za dokonanie analizy gleby.***

Zdaniem Prezesa UOKiK, w rozważaniach dotyczących powyższego zarzutu należy wyjść od ustalenia właściwości Prezesa UOKiK. Wyjaśnienia wymaga zatem przedmiotowy zakres działania ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. W pierwszej kolejności jest nim zwiększenie ochrony konkurencji jako zasadniczego czynnika kształtującego zachowania rynkowe w gospodarce rynkowej. W art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów wśród zjawisk wymagających przeciwdziałania wymienia się na pierwszym miejscu praktyki ograniczające konkurencję. Z art. 8 wynika natomiast, że celem interwencji Prezesa UOKiK jest przede wszystkim ochrona rynku przed jego dezorganizacją ze strony przedsiębiorców wykorzystujących swą dominującą pozycję, a ochrona interesów indywidualnych konsumentów lub ich grup jest następstwem zakazania przedsiębiorcom niektórych zachowań typowych dla podmiotów dominujących, uznanych przez ustawodawcę jako zagrażające interesowi publicznemu (art. 1 ust. 1 ww. ustawy). Należy do nich praktyka narzucania cen nieuczciwych, nadmiernie wygórowanych lub zbyt niskich.

Jeśli chodzi o wykonywanie agrochemicznych analiz gleb przez KSChR należy zauważyć, że zgodnie z art. 1 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu reguluje ona m.in. agrochemiczną obsługę rolnictwa. Analiza szczegółowych przepisów stanowiących realizację ww. postulatu pozwala stwierdzić, że zakresem regulacji objęta jest forma działalności KSChR, jej zadania, sposób finansowania oraz pobierane opłaty za ich wykonanie. Należy przy tym podkreślić, że art. 28 ust. 5 przedmiotowej ustawy bezpośrednio wskazuje, że minister właściwy do spraw rolnictwa w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych określając wysokość i sposób uiszczania opłat

pobieranych przez Stacje, bierze pod uwagę koszty ponoszone przez okręgowe stacje przy wykonywaniu danej czynności oraz czas niezbędny do jej wykonania. Takie określenie przez ustawodawcę sposobu kształtowania cen stosowanych przez KSChR jednoznacznie rozstrzyga, że są one określone w drodze rozporządzenia wydawanego przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, które stanowi przepis prawa bezwzględnie obowiązujący. W związku z powyższym kompetencje organu antymonopolowego w tym zakresie są wyłączone. Trudno bowiem mówić w takim przypadku o narzucaniu ceny, co jest istotą praktyki polegającej na stosowaniu drapieżnictwa cenowego.

Oceniając kompetencje Prezesa UOKiK należy stwierdzić, że organ ten zgodnie z art. 8 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów za praktykę ograniczającą konkurencję uznaje nadużywanie pozycji dominującej na rynku poprzez bezpośrednio lub pośrednio narzucanie nieuczciwych cen, w tym cen nadmiernie wygórowanych albo rażąco niskich, odległych terminów płatności lub innych warunków zakupu albo sprzedaży towarów. Jako centralny organ administracji rządowej Prezes UOKiK bada zatem nie tylko, czy jednostkowy lub grupowy interes konsumentów jest bezpośrednio zagrożony np. drapieżnymi cenami, ale przede wszystkim, czy działanie przedsiębiorcy godzi w konkurencję i zagraża interesowi publicznemu. Opierając się na zasadzie racjonalności ustawodawcy, zgodnie z którą uregulowanie jakiejkolwiek kwestii w szeroko rozumianym systemie prawnym, oznacza iż nie narusza ono prawa należy stwierdzić, że nie można poddawać w wątpliwość zasadności, skuteczności, a co więcej, konieczności stosowania przedmiotowych przepisów. Nie można zatem dokonać w niniejszym postępowaniu oceny opłaty określonej w drodze rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi przez pryzmat zagrożenia interesu publicznego.

Prezes UOKiK uznał ponadto, że odniesienie w ustawie o nawozach i nawożeniu opłat przewidzianych w rozporządzeniu do kosztu ponoszonego przez okręgowe stacje przy wykonywaniu danej czynności oraz czasu niezbędny do jej wykonania wyklucza możliwość zagrożenia przez KSChR reguł konkurencji. W tak określonym porządku prawnym nie możliwe jest bowiem stosowanie cen nieuczciwych przez KSChR, w szczególności cen drapieżnych. W tym miejscu należy przypomnieć, iż aby ceny stosowane przez przedsiębiorstwo o pozycji dominującej uznane było za praktykę antykonkurencyjną muszą być określone na poziomie:

1. poniżej średniego kosztu zmiennego;
2. powyżej średniego kosztu zmiennego, ale poniżej średniego kosztu całkowitego z jednoczesnym zamiarem eliminacji konkurencji z rynku.

Tym samym połączenie wysokości opłat pobieranych przez Stacje z kosztem ponoszonym przy wykonywaniu danej czynności oraz czasem niezbędnym do jej wykonania wskazuje na określenie ceny na poziomie średniego kosztu całkowitego i zarazem eliminuje możliwość uznania ceny za nieuczciwie niską.

W tym miejscu należy zauważyć, że do 15 listopada 2007 r. obowiązywała ustawa z dnia 26 lipca 2000 r. o nawozach i nawożeniu. Zgodnie z art. 20a ust. 6 ww. ustawy minister właściwy do spraw rolnictwa w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych określając wysokość i sposób uiszczania opłat pobieranych przez okręgowe stacje chemiczno-rolnicze brał pod uwagę koszty ponoszone przez okręgowe stacje, w tym rodzaj wykonanych czynności oraz ich pracochłonność. Jakkolwiek brzmienie przepisu wiążącego wysokość cen stosowanych przez Stacje z kosztami przez nią generowanymi uległo zmianie to w ocenie Prezesa UOKiK nie ma to wpływu na zasadność powyższego wywodu. Jednocześnie należy podkreślić, że w opinii Prezesa UOKiK, odniesienie wysokości opłaty do kosztów poszczególnych czynności i czasu niezbędnego do jej wykonania – przewidziane w ustawie obecnie obowiązującej – zabezpiecza przestrzeganie przez KSChR reguł ochrony konkurencji

poprzez uniemożliwienie subsydiowania czynności przynoszących stratę z zysków wytworzonych przy okazji świadczenia innych usług.

W zakresie czasowym obejmującym niniejsze postępowanie opłaty stosowane przez Stacje wyznaczane były również w oparciu o Zarządzenie Nr 2/2004 Dyrektora KSChR z dnia 17 czerwca 2004 r. w sprawie ustalenia cen na usługi świadczone przez Okręgowe Stacje Chemiczno-Rolnicze. Dokonując analizy wysokości tych opłat Prezes UOKiK stwierdził, że ceny przewidziane ww. zarządzeniem były ustalone na poziomie identycznym jak wprowadzone 5 września 2006 r. rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, które brało pod uwagę koszty wykonywania zadań ponoszone przez te jednostki. W ocenie Prezesa UOKiK analiza porównawcza pozwala na przyjęcie zgodności z prawdą wyjaśnień KSChR co do sposobu kształtowania cen. Tym samym Prezes UOKiK uznał, że sposób ustalania cen określonych w załączniku nr 1 do zarządzenia nr 2/2004 Dyrektora Krajowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Warszawie za wykonanie analiz gleby polegał na kalkulacji kosztów w oparciu o wartość roboczogodziny i pracochłonność poszczególnych czynności związanych z realizacją zadań. W opinii Prezesa UOKiK, taki sposób wyliczenia uwzględniał faktycznie ponoszone koszty i specyfikę stosowanych metod analitycznych. W konsekwencji określenie wysokości opłat pobieranych przez Stacje na podstawie ponoszonych kosztów wyklucza możliwość uznania ceny za nieuczciwie niską.

Ponadto, należy zauważyć, że wnioskodawca wniósł o powołanie biegłego na okoliczność zbadania zarzutu dotyczącego stosowania rażąco niskich cen na usługi badania gleby przez Stacje. Zgodnie z art. 49 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes UOKiK w sprawach wymagających wiadomości specjalnych może wezwać jednego lub kilku biegłych w celu zasięgnięcia ich opinii. Opinia biegłych ma pomóc w dokonaniu należytej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, natomiast nie może sama w sobie być źródłem materiału faktycznego sprawy. Tym samym należy uznać, że wyłączną przesłanką powołania dowodu z opinii biegłych jest deficyt wiedzy specjalistycznej. Dopuszczenie dowodu z opinii biegłego wymaga wykazania, że w rozpatrywanej sprawie wymagane są wiadomości specjalne. Należy podkreślić, że Prezes UOKiK nie ma generalnie obowiązku dopuszczenia tego środka dowodowego, zatem nie jest związany stanowiskiem stron w tej kwestii.¹⁵

W ocenie Prezesa UOKiK w niniejszej sprawie nie należało uwzględnić wniosku AGROEKSPERT POLSKA o powołanie biegłego na okoliczność zbadania zarzutu dotyczącego stosowania rażąco niskich cen na usługi badania gleby przez Stacje. W pierwszym rzędzie podnieść należy, że obowiązkiem Prezesa UOKiK jest zebranie materiału dowodowego niezbędnego do przeprowadzenia odpowiednich ustaleń pozwalających na trafne przeprowadzenie analizy zachowania podmiotu o pozycji dominującej pod kątem naruszenia zakazu nadużywania pozycji dominującej poprzez stosowanie cen rażąco niskich. Przy tym jedynie Prezes UOKiK dysponuje środkami prawnymi umożliwiającymi uzyskanie informacji niezbędnych do stwierdzenia powyższych okoliczności. W związku z powyższym należy podkreślić, że w postępowaniu antymonopolowym zakończonym niniejszą decyzją zostały ustalone wszelkie niezbędne okoliczności faktyczne i prawne, które pozwoliły na przeprowadzenie prawidłowej oceny zachowania Stacji pod kątem stosowania cen rażąco niskich. Ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego nie wymagała przy tym wzięcia pod uwagę wiadomości specjalnych. Prezes UOKiK uwzględniwszy, że opinia biegłych ma na celu ułatwienie sądowi należytej oceny zebranego w sprawie materiału wtedy, gdy potrzebne są do tego wiadomości

¹⁵ por. K. Kohutek, M. Sieradzka, Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz, str. 785 i n.

specjalne¹⁶ uznał, że w niniejszej sprawie nie zaszła przesłanka konieczna do dopuszczenia tego typu środka dowodowego.

Odnosząc się natomiast do ekspertyzy przygotowanej przez prof. dr hab. Marcelego Andrzejewskiego przedłożonej do akt sprawy, należy podkreślić, że w żadnym razie nie można jej traktować jako materiału dowodowego w sprawie. W rozumieniu art. 278 k.p.c. – znajdującym zastosowanie w związku z ogólnym odesłaniem ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów do przepisów art. 227-315 w sprawach dotyczących dowodów (art. 81 ww. ustawy) - opinią biegłego jest tylko opinia złożona przez osobę wyznaczoną przez sąd. Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2002 r. (I CKN 92/00) prywatne ekspertyzy opracowane na zlecenie stron, czy to w toku procesu, czy jeszcze przed jego wyjaśnieniem należy traktować, w razie przyjęcia ich przez sąd orzekający, jako wyjaśnienie stanowiące poparcie, z uwzględnieniem wiadomości specjalnych, stanowiska stron.

Zgodnie z powyższym, Prezes UOKiK nie stwierdził stosowania praktyki ograniczającej konkurencję, o której mowa w art. 8 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej przez KSChR na krajowym rynku analiz chemicznych gleby pod uprawy roślin rolniczych i sadowniczych poprzez narzucanie rażąco niskich cen za dokonanie analizy gleby.

*B) Praktyka ograniczająca konkurencję naruszająca zakaz, o którym mowa w art. 8 ust. 1 i ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, polegająca na nadużywaniu pozycji dominującej przez Krajową Stację Chemiczno-Rolniczą z siedzibą w Warszawie na krajowym rynku analiz chemicznych gleby pod uprawę roślin rolniczych oraz sadowniczych poprzez **różnicowanie cen za dokonanie analizy gleby w zależności od rodzaju klient.***

W świetle art. 8 ust 2 pkt 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów nadużywanie pozycji dominującej polega na stosowaniu w podobnych umowach z osobami trzecimi uciążliwych lub niejednorodnych warunków umów, stwarzających tym osobom zróżnicowane warunki konkurencji. Dla bytu ww. praktyki ograniczającej konkurencję niezbędne jest udowodnienie, że istnieją konkurenci na rynku w stosunku, do których stosowane są zróżnicowane warunki umów.¹⁷ Stosownie do art. 4 pkt 10 ww. ustawy przez konkurentów rozumie się przedsiębiorców, którzy wprowadzają lub mogą wprowadzać albo nabywają lub mogą nabywać w tym samym czasie, towary na rynku właściwym.

Zadania z zakresu agrochemicznej obsługi rolnictwa polegające na świadczeniu usług analiz gleby są w przeważającej mierze wykonywane na rzecz producentów rolnych w celu zapewnienia im należytej diagnostyki gleb. Podstawową grupą odbiorców tych usług, której mogła dotknąć zarzucana Stacji praktyka eksploatacyjna są producenci rolni. W rozumieniu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej działalnością gospodarczą jest również działalność, do której nie stosuje się przepisów tej ustawy. Art. 3 tej ustawy stanowi bowiem, że jej przepisów nie stosuje się do działalności wytwórczej w rolnictwie w zakresie upraw rolnych oraz chowu i hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego, a także wynajmowania przez rolników pokoi, sprzedaży posiłków domowych i świadczenia w gospodarstwach rolnych innych usług związanych z pobytem turystów. Przepis ten nie wyłącza ww. działalności z zakresu działalności gospodarczej, jest jedynie podstawą do niepodawania jej reżimowi przepisów tej ustawy. Traktowanie jako działalności gospodarczej aktywności gospodarczej wymienionej w powołanym wyżej art. 3 ustawy

¹⁶ por. wyrok SN z 19 grudnia 2006 r., V CSK 360/06

¹⁷ por. wyrok SOKiK z dnia 16 października 2003 r., XVII Ama 9/03.

o swobodzie działalności gospodarczej przesądza o uznawaniu osób i podmiotów działających w tej dziedzinie za przedsiębiorców w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, co jest ważne z tego względu, że przesądza o posiadaniu przez rolników i sadowników statusu przedsiębiorcy w postępowaniu antymonopolowym.¹⁸

Wobec powyższego w ocenie Prezesa UOKiK w niniejszej sprawie konkurentami są wszyscy producenci rolni (rolnicy oraz sadownicy). Tej więc kategorii osób KSChR – stosując niejednolite ceny na wykonywanie identycznych analiz gleby - mógł stworzyć zróżnicowane warunki konkurowania. Prezes UOKiK stwierdził, że pojedyncze przypadki różnicowania cen przez jednostki podległe KSChR dotyczą Akademii Rolniczej w Poznaniu zajmującej się badaniami naukowymi związanymi z produkcją rolną, spółki Mostostal działającej na rynku sprzedaży stali oraz spółki Da-Ma-Do działającej na rynku przetwórstwa owoców, a zatem wyłącznie podmiotów nie należących do wyodrębnionej powyżej kategorii konkurentów. Ponadto, należy podkreślić, że każdy z tych podmiotów działa na odrębnym rynku właściwym. Tym samym zdaniem Prezesa UOKiK, KSChR stosując tylko z niektórymi podmiotami ceny wyższe od stawek obowiązujących w zarządzeniu i stosując opłaty przewidziane w zarządzeniu do wszystkich bez wyjątku producentów rolnych nie stworzyła tym przedsiębiorcom zróżnicowanych warunków konkurowania na rynku. Ponadto, badania wykonane przez te podmioty miały charakter sporadyczny dotyczący np. założenia trawnika i nie stanowiły fragmentu stałej strategii rynkowej – odmiennie niż u producentów rolnych. W konsekwencji zróżnicowanie takie nie może doprowadzić w przyszłości do wyeliminowania z rynku części przedsiębiorców, tj. tych którzy obowiązani byli do uiszczenia wyższej opłaty od przyjętej w cenniku. Tym samym zarzut, o którym mowa w art. 8 ust. 1 i ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, polegający na nadużywaniu pozycji dominującej przez Krajową Stację Chemiczno-Rolniczą z siedzibą w Warszawie na krajowym rynku analiz chemicznych gleby pod uprawę roślin rolniczych oraz sadowniczych poprzez różnicowanie cen za dokonanie analizy gleby w zależności od rodzaju klienta należy uznać za niestwierdzony.

*C) Praktyka ograniczająca konkurencję naruszająca zakaz, o którym mowa w art. 8 ust. 1 i ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, polegająca na nadużywaniu pozycji dominującej przez Krajową Stację Chemiczno-Rolniczą z siedzibą w Warszawie na krajowym rynku analiz chemicznych gleby pod uprawę roślin rolniczych oraz sadowniczych poprzez **uzależnianie zaopiniowania planu nawozowego od wykonania analizy gleby w okręgowej stacji chemiczno-rolniczej lub akredytowanym laboratorium.***

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów zakazuje nadużywania pozycji dominującej na rynku właściwym przez jednego lub kilku przedsiębiorców, poprzez uzależnianie zawarcia umowy od przyjęcia lub spełnienia przez drugą stronę innego świadczenia, niemającego rzeczowego ani zwyczajowego związku z przedmiotem umowy (art. 8 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów).

Ustawa nie precyzuje, co należy rozumieć pod pojęciem rzeczowego lub zwyczajowego związku z przedmiotem umowy. Jednakże w piśmiennictwie antymonopolowym uznaje się, że związek rzeczowy występuje wtedy, gdy dane świadczenie gwarantuje prawidłową, zgodną z wolą i oczekiwaniem stron realizację zasadniczej umowy. Uzależnianie zawarcia umowy od przyjęcia lub spełnienia przez drugą stronę innego

¹⁸ por. E. Modzelewska-Wąchal, Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów Komentarz, Warszawa 2002, str. 29 i n.

świadczenia może być uznane za dopuszczalne, gdy ma oparcie w typowej praktyce rynkowej, pod warunkiem, że nie jest to zwyczaj przedsiębiorcy dominującego¹⁹.

Praktyka ograniczająca konkurencję określona w art. 8 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów jest odpowiednikiem praktyki z art. 82 lit. d TWE, zgodnie z którym zakazane jest nadużywanie pozycji dominującej polegające na uzależnianiu zawarcia umów od przyjęcia przez partnerów handlowych zobowiązań dodatkowych, które ze względu na swój charakter lub zwyczaje handlowe nie mają związku z przedmiotem umowy. Europejski Sąd Pierwszej Instancji uznał za sprzeczne z art. 82 lit. d TWE m.in. uzależnianie przez spółkę Hilti AG dystrybucji chronionych prawami własności przemysłowej pistoletów do wstrzeliwania kołków od zakupu kołków oraz nabojów strzelniczych, co skutkowało eliminacją z rynku przedsiębiorców, konkurujących z Hilti AG w zakresie produkcji kołków oraz nabojów strzelniczych²⁰.

Określona grupa producentów rolnych zobowiązana jest do posiadania planu nawożenia oraz zaopiniowania go w okręgowej stacji chemiczno-rolniczej podległej KSChR (art. 18 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu, wcześniej art. 11a ustawy z dnia 26 lipca 2000 r. o nawozach i nawożeniu). Obowiązek ten dotyczy:

- a) podmiotów, które prowadzą chów lub hodowlę drobiu powyżej 40 000 stanowisk, lub chów lub hodowlę świń powyżej 2 000 stanowisk dla świń o wadze ponad 30 kg lub 750 stanowisk dla macior,
- b) nabywców nieprzetworzonych nawozów naturalnych.

Jak wynika z informacji zebranych w niniejszym postępowaniu, do chwili obecnej KSChR uzależnia zaopiniowanie planu nawozowego od wykonania analizy gleby w okręgowej stacji chemiczno-rolniczej lub akredytowanym laboratorium. Producent rolny nie może skutecznie zwrócić się do okręgowej stacji chemiczno-rolniczej o wydanie opinii o planie nawozowym bez dołączenia do wniosku wyników badań gleby wykonanych przez okręgową stację chemiczno-rolniczą lub akredytowane laboratorium, co potwierdziła sama KSChR (przedłożone instrukcje opiniowania planów nawozowych k. 778-780 i k. 981-984 oraz zeznania świadka Dagmary Jaworskiej k. 969-972).

Z instrukcji opiniowania planu nawozowego KSChR wynika, że warunkiem sporządzenia planu nawozowego jest posiadanie aktualnych wyników badań odczynu i zasobności gleby w składniki mineralne uzyskanych w laboratorium okręgowej stacji chemiczno-rolniczej lub akredytowanym laboratorium, a do zaopiniowania tego planu niezbędne jest załączenie aktualnych wyników badań odczynu i zasobności gleby w składniki pokarmowe wykonanych w laboratorium stacji chemiczno-rolniczej lub laboratorium akredytowanym w zakresie badań gleby, na podstawie których sporządzono plan. Oznacza to, że KSChR nie dopuszcza do zawarcia umowy na zaopiniowanie planu nawozowego lub jego sporządzenia z producentem rolnym, który wykonał analizy gleby w innym niż wskazane w instrukcji laboratorium. Tym samym wyklucza to możliwość swobodnego decydowania przez producenta rolnego zobowiązanego do zaopiniowania planu nawożenia w KSChR lub chcącego sporządzenia planu nawozowego przez KSChR o wyborze przedsiębiorcy wykonującego analizy gleby.

Powyższemu zachowaniu KSChR zarzuca się naruszenie zakazu uzależniania zawarcia umowy od przyjęcia lub spełnienia przez drugą stronę innego świadczenia,

¹⁹ Patrz: E. Modzelewska-Wąchal: Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz, Warszawa 2002, s. 110.

²⁰ Por.: wyrok Sądu Pierwszej Instancji z dnia 12 grudnia 1991 r. w sprawie nr C-53/92 *Hilti AG* przeciwko Komisji Europejskiej; tekst w języku polskim opublikowany w: Zakaz nadużywania pozycji dominującej II, Warszawa 1996, s. 111-142.

niemającego rzeczowego ani zwyczajowego związku z przedmiotem umowy (art. 8 ust. 1 i 2 pkt 4 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów). W świetle ustalonych w orzecznictwie zasad oceny spraw w aspekcie naruszenia ww. zakazu, w niniejszej sprawie zasadnicze znaczenie ma ustalenie:

- a) czy rozpatrywane zachowanie KSChR ma oparcie w typowej praktyce rynkowej, która nie jest zwyczajem przedsiębiorcy dominującego;
- b) czy wymaganie od producenta rolnego wykonania analiz gleby w okręgowej stacji chemiczno-rolniczej lub akredytowanym laboratorium jest niezbędne dla prawidłowego zaopiniowania przez KSChR planu nawożenia.

Zdaniem Prezesa Urzędu nie ulega wątpliwości, że w omawianej sprawie nie został spełniony żaden z powyższych warunków, co oznacza brak przesłanek do legalizacji rozpatrywanego zachowania KSChR na gruncie przepisów o ochronie konkurencji.

Skarżone zachowanie nie ma oparcia w typowej praktyce wykonywania analiz gleby i sporządzania na ich podstawie planów nawożenia. Plan nawożenia opiniowany przez Stację powinien być sporządzony zgodnie z zasadami dobrej praktyki rolniczej. Do 15 listopada 2007 r. obowiązywał również wymóg przestrzegania w tym zakresie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych. Szczegółowa analiza postanowień ww. rozporządzenia wskazuje, że plany nawożenia powinny być oparte na prawidłowym rozdziale nawozów organicznych, organiczno-mineralnych i mineralnych pod poszczególne rośliny płodozmianu, uwzględniając ich zapotrzebowanie na podstawowe makroskładniki oraz zasobność gleb w przyswajalne składniki pokarmowe, których zawartość w glebie ustala się na podstawie analiz gleby. Przedmiotowe rozporządzenia określa zatem jakie działania należy podejmować w zakresie diagnostyki rolnictwa, a nie wskazuje podmiot, który ma je wykonać.

Natomiast przywoływany przez Stację Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej (dalej: KDPR) stanowiący zbiór zasad dobrej praktyki rolniczej istotnie przewiduje, że badania odczynu gleby należy zlecać w regularnych odstępach czasu, nie rzadziej jednak niż co 4-6 lat Stacji Chemiczno-Rolniczej oraz wskazuje, że rolnik powinien zlecać Stacji Chemiczno-Rolniczej badania m.in. zawartości przyswajalnych form fosforu, potasu i magnezu w glebie, w odstępach 4-6 letnich i badanie gleb na zawartość mikroelementów, ale tylko w przypadku podejrzeń występowania ich nadmiarów lub niedoborów. W pierwszej kolejności należy jednak zwrócić uwagę, że KDPR nie mówi o wyłączności KSChR do wykonywania określonych analiz gleby, a jedynie wskazuje podmiot, w którym można takie badania przeprowadzić. Jednocześnie należy zauważyć, że KDPR nie jest źródłem prawa powszechnie obowiązującego i stanowi zbiór zasad dobrowolnie przyjmowanych przez rolników. Jako taki stanowi również implementację dyrektywy azotanowej²¹ i powinien realizować także postulaty w niej wskazane. Dyrektywa azotanowej wskazuje, że celem opracowania zbioru dobrych praktyk rynkowych jest zmniejszenie zanieczyszczania azotanami. Odpowiedni zbiór powinien, w zakresie jakim są one istotne, zawierać niektóre przepisy wymienione w załączniku II A do tej dyrektywy. Postanowienia te mają warunkować określone procedury ułatwiające prowadzenie działalności rolniczej z uwzględnieniem ochrony środowiska. Nie uzasadnione jest zatem przyjęcie, że rozwiązania przyjęte przez KDPR powinny zabezpieczać interesy określonego podmiotu funkcjonującego na rynku. W ocenie Prezesa UOKiK, takie wyróżnienie KSChR mija się właściwym celem opracowania KDPR. Ponadto, Stacja sama uznała, że postanowienia KDPR nie przewidują jej wyłączności na świadczenie usług analiz

²¹ patrz część ustalająca niniejszej decyzji str. 15

gleby poprzez umożliwienie zaopiniowania planu nawozowego sporządzonego w oparciu o badania wykonane przez akredytowane laboratorium.

W świetle powyższych okoliczności należy stwierdzić, że kwestionowana praktyk KSChR nie jest typowym zwyczajem rynkowym, a jedynie zwyczajem wykreowanym sztucznie przez Stację.

Prezes UOKiK również uznał, że wymaganie od producenta rolnego wykonania analiz gleby w okręgowej stacji chemiczno-rolniczej lub akredytowanym laboratorium nie jest niezbędne dla prawidłowego zaopiniowania przez KSChR planu nawożenia.

Należy podnieść, że działalność w zakresie świadczenia usług analiz gleby nie podlega reglamentacji ustawowej. Ponadto, laboratorium oferujące tego typu usługi nie ma obowiązku uzyskania koncesji, zezwolenia lub akredytacji w celu wykonania analiz gleby. Podlega zatem ogólnym zasadom prowadzenia działalności gospodarczej, w szczególności wykonywania jej z należytą starannością. Należy przy tym pamiętać, że wyniki badań pochodzących z laboratoriów wykonujących analizy gleby – również tych nie posiadających akredytacji – wykonywane są tymi samymi metodami, co w laboratoriach podległych KSChR. Jednocześnie nie można uznać, że jedynym sposobem uznania kompetencji laboratorium, zapewniający wiarygodność uzyskiwanych wyników badań, ich ścisłą dokumentację, a także określone stosowną procedurę powtórzeń badań, jest posiadanie akredytacji zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 17025:2005. W szczególności podkreślenia wymaga, że część laboratoriów okręgowych stacji chemiczno-rolniczych nie posiada wdrożonej akredytacji lub procedura ta została zainicjowana już w toku niniejszego postępowania. Wobec powyższego, brak jest podstaw, aby uważać, że laboratoria posiadające wdrożoną akredytację wykonują badania lepiej. Podobny pogląd w sprawie instytucji mogących wykonywać analizy gleby na potrzeby Pakietu I. Rolnictwo zrównoważone programu rolnośrodowiskowemu przyjęło Ministerstwo Rolnictwa. Pismem z dnia 14 kwietnia 2008 r. skierowanym do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wskazuje się, że beneficjenci programu rolnośrodowiskowego 2004-2006 i 2007-2013 obok korzystania z usług laboratoriów akredytowanych m.in. laboratoriów okręgowych stacji chemiczno-rolniczych, mają możliwość wykonywania analizy gleby w dowolnych laboratoriach wyposażonych w odpowiedni sprzęt (k. 1119).

Oceniając przedmiotowy zarzut Prezes UOKiK uwzględnił również, że na poprawność przeprowadzenia badania gleby (poprawne to takie, które odzwierciedla zasobność gleby badanego pola) w znacznie większym stopniu wpływa prawidłowe pobranie próbki gleby, niż samo wykonanie analizy chemicznej. Stacja jednak nie wymaga, aby próbki (nawet te, których wyniki służą do sporządzenia planów nawozowych podlegających opiniowaniu) były pobrane przez pracowników Stacji lub akredytowane laboratorium.

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności należy stwierdzić, iż między opiniowaniem planu nawożenia i wymogiem wykonania analizy w laboratorium okręgowej stacji chemiczno-rolniczej lub akredytowanym laboratorium nie ma związku rzeczowego. Bowiem KSChR może prawidłowo zaopiniować plan nawożenia sporządzony w oparciu o analizy pochodzące z laboratorium dysponujące odpowiednim sprzętem.

W świetle powyższego za bezpodstawne i sprzeczne z ustawą z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów jest stwarzanie producentom rolnym barier, ograniczających możliwość swobodnego wyboru podmiotu wykonującego analizy gleby. Skutkiem opisanych tutaj działań KSChR jest ograniczenie konkurencji na rynku analiz chemicznych gleb dla potrzeb rolnictwa i sadownictwa, utrudniając w praktyce powstanie konkurencji na tym rynku. W szczególności dla laboratoriów prowadzonych przez małych i średnich przedsiębiorców bezpośredni koszt uzyskania akredytacji w Polskim Centrum Akredytacji zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 17025:2005 wynoszący ok. 10.000 zł – 15.000 zł stanowi dodatkową barierę wejścia na rynek, hamując powstanie i rozwój konkurencji na krajowym rynku analiz chemicznych gleb pod uprawę roślin rolniczych

i sadowniczych. Rozpatrywana tu praktyka KSChR wywiera zatem negatywny wpływ w strukturze konkurencji pomiędzy przedsiębiorcami zajmującymi się agrochemiczną obsługą rolnictwa. W pierwszej kolejności poprzez wyeliminowanie laboratoriów nie posiadających akredytacji z możliwości wykonywania badań gleb w celu sporządzenia planu nawozowego na rzecz producentów rolnych zobowiązanych do jego zaopiniowania w KSChR. A także poprzez utrudnienie konkurencji takim przedsiębiorcom polegające na ugruntowaniu opinii wśród potencjalnych odbiorców usług analiz gleby, że konkurenci Stacji nie wykonują analiz gleby w sposób prawidłowy.

W związku z powyższym za udowodnione należy uznać stosowanie przez KSChR praktyki ograniczającej konkurencję, określonej w art. 8 ust. 1 i 2 pkt 4 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów poprzez uzależnianie zaopiniowania planu nawozowego od wykonania analizy gleby w okręgowej stacji chemiczno-rolniczej lub akredytowanym laboratorium.

V. Kara pieniężna

Stosownie do art. 101 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes UOKiK może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu, osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie, dopuścił się naruszenia zakazu określonego w art. 5, w zakresie niewyłączonym na podstawie art. 6 i art. 7, lub naruszenia zakazu określonego w art. 8.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów wprowadziła zasadę fakultatywności kar nakładanych przez organ antymonopolowy na przedsiębiorców, którzy dopuścili się naruszenia zakazu stosowania praktyk ograniczających konkurencję, o których mowa w art. 5 lub 8 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

W niniejszej decyzji Prezes UOKiK dowiódł naruszenia przez KSChR określonego w art. 8 ust. 1 i 2 pkt 4 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów zakazu nadużywania przez Stację pozycji dominującej na krajowym rynku analiz chemicznych gleby pod uprawę roślin rolniczych oraz sadowniczych poprzez uzależnianie zaopiniowania planu nawozowego od wykonania analizy gleby w okręgowej stacji chemiczno-rolniczej lub akredytowanym laboratorium. Okoliczności naruszenia przez KSChR zakazu praktyk ograniczających konkurencję w pełni uzasadniają nałożenie kary pieniężnej. Skuteczne oddziaływanie na kształtowanie się zachowania tego przedsiębiorcy zgodnie z regułami konkurencji wymaga, by w przypadku stwierdzonego w niniejszej decyzji stosowania praktyki ograniczającej konkurencję nałożyć na niego karę pieniężną, o jakiej mowa w art. 101 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

Nakładając karę pieniężną określoną w art. 101 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy, Prezes UOKiK wziął pod uwagę konieczność spełnienia przesłanek podmiotowych, tj. stwierdzenia, że określone w ww. przepisie naruszenie dokonane było co najmniej nieumyślnie. Konieczność brania pod uwagę przesłanki winy w przypadku stosowania kar pieniężnych określonych w art. 101 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów wynika bezpośrednio nie tylko z treści tego przepisu, ale również pozostaje w zgodzie z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego (orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 marca 1994 r.; sygn. U. 7/93). Jest to również zbieżne z zasadami stosowania kar pieniężnych, które obowiązują we wspólnotowym prawie konkurencji. Zgodnie z art. 23 ust. 2 lit. a Rozporządzenia Rady Unii Europejskiej z dnia 16 grudnia 2002 r. (Dz. Urz. UE nr L 1 z dnia 4 stycznia 2003 r.) Komisja może w drodze decyzji

nałożyć karę pieniężną na przedsiębiorców lub związki przedsiębiorców, jeżeli umyślnie lub nieumyślnie naruszają zakazy określone w art. 81 lub 82 TWE.

Zgodnie z art. 83 Konstytucji RP, każdy ma obowiązek przestrzegania prawa Rzeczypospolitej Polskiej. Obowiązek znajomości i przestrzegania norm prawa ciąży tym bardziej na profesjonalnych uczestnikach obrotu rynkowego, takich jak KSChR. Podmioty profesjonalnie działające na rynku powinny mieć możliwość przewidzenia, że podejmowane przez nie działania będą uznane przez Prezesa UOKiK za praktykę ograniczającą konkurencję i nie mogą skutecznie dowodzić braku świadomości naruszenia zakazu nadużywania pozycji dominującej.

W ocenie Prezesa UOKiK, okoliczności sprawy wskazują, że działanie skarżonego przedsiębiorcy miało charakter umyślny. Opisane w niniejszej decyzji zachowanie KSChR w zakresie uzależniania zaopiniowania planu nawożenia od wykonania analiz gleby w laboratorium podległym Stacji lub innym akredytowanym laboratorium nie mogły kojarzyć się inaczej jak tylko z nieuchronnością naruszenia art. 8 ust. 1 i 2 pkt 4 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów. Miały one oczywiście na celu wpływanie na osłabienie konkurencji na rynku analiz chemicznych pod uprawę roślin rolniczych oraz sadowniczych. W ocenie Prezesa UOKiK, działanie KSChR dokonywane jest ze świadomością jego antykonkurencyjnych skutków względem konkurentów. Jako profesjonalny uczestnik rynku, Stacja musi zdawać sobie sprawę z jego skutków w postaci utrudnienia konkurowania na tym rynku przedsiębiorców nie posiadających akredytacji.

Art. 101 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przewiduje możliwość nałożenia na przedsiębiorcę kary pieniężnej w wysokości nie większej niż 10% przychodu, osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary. W przypadku Stacji wyniósł on w 2007 r. 7.221.139,28 zł. Ustawa nie przesądza bezwzględnie wysokości kary nakładanej przez Prezesa UOKiK, który decyduje o tym w każdym konkretnym przypadku. Przy ustalaniu wysokości kar pieniężnych, o których mowa w art. 101-103, Prezes UOKiK powinien wziąć pod uwagę w szczególności okres, stopień oraz okoliczność uprzedniego naruszenia przepisów ustawy (art. 104 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów). Niezbędne jest wzięcie pod uwagę wagi naruszenie przez przedsiębiorcę konkurencji rozumianej jako stopień szkodliwości zarzucanego czynu (por. wyroki SOKiK z dnia 7 kwietnia 2004 r., sygn. akt XVII Ama 46/03; z dnia 21 marca 2005 r., sygn. akt XVII Ama 16/04 oraz z dnia 23 czerwca 2005 r., sygn. akt XVII Ama 44/04). Do kryteriów mających wpływ na wysokość kary pieniężnej zalicza się stopień zagrożenia interesu publicznoprawnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2000 r., sygn. akt I CKN 793/98).

Ustalając w niniejszej sprawie wysokość kary pieniężnej za naruszenie przez Stację konkurencji Prezes UOKiK uznał, że stanowi ono nadużycie pozycji dominującej o mniejszej wadze i nie prowadzi do istotnego ograniczenia konkurencji na krajowym rynku analiz chemicznych gleby pod uprawę roślin rolniczych oraz sadowniczych.

Kierując się oceną specyfiki rynku i działalności przedsiębiorcy oraz wpływu naruszenia na rynek uwzględniono ponadto następujące okoliczności:

- praktyka ograniczająca konkurencję KSChR ujawnia się na znacznym obszarze – oddziałuje bowiem na rynek, który w aspekcie geograficznym ma wymiar krajowy i obejmuje całe terytorium Polski lecz dotyczy bezpośrednio producentów rolnych o mniejszej wrażliwości tj. posiadaczy wyłącznie dużych gospodarstw rolnych, którzy są zobligowani do posiadania zaopiniowanego planu
- wysoki stopień zmonopolizowania rynku. Stacja jest przedsiębiorcom obecnym we wszystkich rejonach kraju i najbardziej rozpoznawalnym na rynku podmiotem świadczącym usługi analizy gleby. Wszystkie te elementy wskazują na potencjalny szerszy wydzźwięk

praktyki (ugruntowanie opinii, że konkurenci Stacji nie wykonują analiz gleby w sposób prawidłowy).

W świetle orzecznictwa antymonopolowego okolicznością wpływającą na wymiar kary pieniężnej jest okres stosowania praktyki (por. wyroki SOKiK z dnia 7 kwietnia 2004 r., sygn. akt XVII Ama 46/03; z dnia 21 marca 2005 r., sygn. akt XVII Ama 16/04; z dnia 4 maja 2006 r., sygn. akt XVII AmA 119/04). W rozpatrywanej sprawie Prezes UOKiK uwzględnił, że stosowanie przez KSChR praktyki ograniczającej konkurencję ma charakter długotrwały. W niniejszej decyzji dowiedziono, że wewnętrzna instrukcja Stacji zawierająca nakaz uzależniania zaopiniowania planu nawozowego od wykonania analizy gleby w okręgowej stacji chemiczno-rolniczej lub akredytowanym laboratorium została wprowadzona w 2004 r. Stosowanie praktyki ograniczającej konkurencję w tak długim okresie musiało skutkować trudno odwracalnymi skutkami rynkowymi.

Nakładając na KSChR karę pieniężną we wskazanej wyżej wysokości Prezes UOKiK wziął także pod uwagę istnienie po stronie tego przedsiębiorcy okoliczności łagodzących.

Za łagodzącą Prezes UOKiK uznał okoliczność współdziałania z Prezesem UOKiK w toku postępowania przez dostarczanie wszelkich dokumentów istotnych dla rozstrzygnięcia, oraz składanie wyjaśnień, co przyczyniło się do sprawnego przeprowadzenia postępowania. Ponadto, w świetle orzecznictwa antymonopolowego na wysokość nałożonej kary pieniężnej wpływ ma okoliczność braku wcześniejszych naruszeń prawa konkurencji przez karanego przedsiębiorcę (wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 24 listopada 2005, sygn. akt VI ACa 361/05). Wobec KSChR nie stwierdzono dotąd prawomocnie stosowania praktyk ograniczających konkurencję.

Zarazem Prezes UOKiK zważył, że wydanie decyzji organu administracji publicznej nakazującej zaniechanie praktyki ograniczającej konkurencję powinno w wystarczającym stopniu odstraszać jednostkę budżetową – w rozumieniu prawa ochrony konkurencji traktowanej jako przedsiębiorcę - od przyszłego angażowania się w praktyki ograniczające konkurencję. Prezes UOKiK uznał, że nakładana kara pieniężna jest ostrzeżeniem odczuwalnym, skutecznie zapobiegającym próbom pojawienia się w przyszłości niekorzystnych zjawisk. Organ antymonopolowy uwzględnił w ten sposób wnioski płynące z orzecznictwa antymonopolowego. W jego świetle kara pieniężna może spełnić swój cel prewencyjny tylko wówczas, gdy powoduje u danego przedsiębiorcy odczuwalną dolegliwość finansową (wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 6 października 2005 r., sygn. akt VI Aca 208/04; wyrok SOKiK z 21 marca 2005 r., sygn. akt XVII Ama 16/04). Nakładana kara powinna zatem uwzględniać potencjał ekonomiczny przedsiębiorcy stosującego zakazaną praktykę antykonkurencyjną (wyroki Sądu Antymonopolowego z dnia 12 lutego 1998 r., sygn. akt XVII Ama 55/98 i z dnia 14 listopada 2001 r., sygn. akt XVII Ama 111/00).

Wobec powyższego, mając na uwadze nieznaczny stopień naruszenia interesu publicznego, a także uwzględniwszy okoliczności wskazane wyżej, organ antymonopolowy postanowił nałożyć na KSChR karę w wysokości 15.886 zł (słownie: piętnaście tysięcy osiemset osiemdziesiąt sześć złotych) co stanowi 0,22% przychodu Stacji uzyskanego z działalności gospodarczej w 2007 r. oraz 2,2% kary maksymalnej.

W świetle wskazanych wyżej okoliczności, nałożenie przedmiotowej kary, jak i jej wysokość, jest w pełni uzasadnione.

W związku z powyższym należało orzec jak w sentencji.

Zgodnie z art. 78 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, w związku z art. 479 (28) § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 1964r. Nr 43, poz. 296 ze zmian.) – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Bydgoszczy.

Zgodnie z art. 105 ust. 4 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów — karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji, na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie nr:

NBP O/O Warszawa 51101010100078782231000000.

*Z up. Prezesa Urzędu
Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Dyrektor Delegatury w Bydgoszczy
Dorota Karczewska*

Otrzymują:

**1. Radca prawny
Anna Ambrożewska**

pełnomocnik

Krajowa Stacja Chemiczno-Rolnicza
w Warszawie
ul. St. Żółkiewskiego 17
05-075 Warszawa

2. Radca prawny Marcin Podlucki

*pełnomocnik Agroekspert Polska
Joanna Przybysz-Kosiada*

ul. Kilińskiego 11 lok. nr 4
87-800 Włocławek